

BEZORGEN

Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Binnenhof 4
DEN HAAG

Lange Voorhout 8
Postbus 20015
2500 EA Den Haag
T 070-342 43 44
E voorlichting@rekenkamer.nl
W www.rekenkamer.nl

DATUM 15 oktober 2014
BETREFT Aandachtspunten bij de begroting 2015 van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu

Geachte mevrouw Van Miltenburg,

Met deze brief ontvangt u enkele aandachtspunten van de Algemene Rekenkamer bij de begroting 2015 van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM).¹ Een goede verantwoording begint bij een goede begroting. Het is van belang inzicht te hebben in hoe de regering uw Kamer informeert over voorgenomen bezuinigingen of intensiveringen en de bijbehorende maatregel(en) en effecten. Deze brief kan uw Kamer derhalve gebruiken bij de voorbereiding op de begrotingsbehandeling.

De begroting van het Ministerie van IenM voor 2015 omvat 9.235 miljoen euro aan uitgaven en 241 miljoen euro aan ontvangsten. Een groot deel van de uitgaven gaat naar de investeringsfondsen van het ministerie: 5.329 miljoen euro is bestemd voor het Infrastructuurfonds en 1.125 miljoen euro voor het Deltafonds. Daarnaast is 1.782 miljoen euro bestemd voor de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer aan de provincies en twee vervoerregio's. Wij wijzen u ook op de belastinguitgaven² waarvoor IenM beleidsmatig verantwoordelijk is. Deze zijn (als extracomptabele verwijzingen) opgenomen bij de verschillende begrotingsartikelen. Het totale financiële belang van deze regelingen is voor 2015 geraamd op 5.440 miljoen euro.

¹ Inclusief het Infrastructuurfonds en het Deltafonds

² Belastinguitgaven zijn overheidsuitgaven in de vorm van derving of uitstel van belastingontvangsten, voortvloeiend uit een voorziening in de wet voor zover die voorziening niet in overeenstemming is met de primaire heffingsstructuur van de wet.

Uitgaven

Beleidsartikelen begroting 2015 ministerie IenM		Begrote bedragen x € 1000	Komt aan bod in
11	Waterkwantiteit	37.847	§ 1 en 4
12	Waterkwaliteit	6.225	§ 1 en 2
13	Ruimtelijke ontwikkeling	194.736	§ 3
14	Wegen en verkeersveiligheid	32.043	§ 7
15	OV-keten	6.021	
16	Spoor	28.785	
17	Luchtvaart	23.759	
18	Scheepvaart en havens	4.732	
19	Klimaat	59.915	
20	Lucht en geluid	36.450	
21	Duurzaamheid	20.493	
22	Externe veiligheid en risico's	43.846	
23	Meteorologie, seismologie en aardobservatie	39.314	
24	Handhaving en toezicht	110.047	
25	Brede doeluitkering	1.782.405	
26.01	Bijdrage Infrastructuurfonds	5.329.360	§ 3 en 7
26.02	Bijdrage Deltafonds	1.124.584	§ 1, 2 en 3
98	Apparaat	300.273	

Het aandeel van artikel 26 (bijdrage aan de fondsen) op de begroting van IenM bedraagt 70% en dat van artikel 25 (Brede doeluitkering) is 19%.

Voor het Infrastructuurfonds en het Deltafonds hebben we vergelijkbare overzichten gemaakt als voor de begroting van IenM.

Uitgaven

Productartikelen begroting 2015 Infrastructuurfonds		Begrote bedragen x € 1000	Komt aan bod in
12	Hoofdwegennet	2.293.979	§ 7
13	Spoorwegen	2.387.881	
14	Regionaal, lokale Infrastructuur	181.447	
15	Hoofdvaarwegennet	883.428	
17	Megaprojecten verkeer en vervoer	143.740	
18	Overige uitgaven en ontvangsten	272.602	

Uitgaven

Productartikelen begroting 2015 Deltafonds		Begrote bedragen x € 1000	Komt aan bod in
1	Investeren in waterveiligheid	903.737	
2	Investeren in zoetwatervoorziening	6.249	
3	Beheer, onderhoud en vervanging	190.021	
4	Experimenteren cf art.III Deltawet	11.463	
5	Netwerkgebonden kosten en overige uitgaven	216.347	
7	Investeren in waterkwaliteit	46.770	§ 1 en 2

We besteden in deze brief aandacht aan de volgende onderwerpen:

3/14

1. Artikelindeling waterkwaliteit en waterkwantiteit;
2. Waterkwaliteit;
3. Actualisering webdossier Ruimtelijke inrichting;
4. Terugblik Waddengebied;
5. Beschikbaarheid open-data;
6. Zelfrapportage: opvolging aanbevelingen Algemene Rekenkamer;
7. Aankondiging twee publicaties:
  - Instandhouding hoofdwegennet;
  - Belastinguitgaven en milieueffecten.

1 Artikelindeling waterkwaliteit en waterkwantiteit

De afgelopen jaren hebben wij regelmatig aandacht besteed aan de beleidsartikelen voor waterkwaliteit en waterkwantiteit. Wij constateren dat er voor deze onderwerpen nog gezocht wordt naar een optimale artikelindeling. Op verzoek van uw Kamer is het voormalige artikel Integraal waterbeleid in de begroting 2013 gesplitst in waterkwantiteit (artikel 11) en waterkwaliteit (artikel 12). Vanwege het amendement-Lucas (Tweede Kamer, vergaderjaar 2010-2011, 32 304, nr. 29) worden met ingang van 2013 uitgaven voor waterkwaliteit die niet verbonden zijn aan waterveiligheid en zoetwatervoorziening begroot op de begroting van het Ministerie van IenM, in plaats van op het Deltafonds. Dit onderscheid wordt nu weer ongedaan gemaakt omdat het amendement-Jacobi (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 503, nr. 8) het mogelijk maakt dat alle rijksuitgaven op het gebied van waterveiligheid, waterkwantiteit en waterkwaliteit uit het Deltafonds worden bekostigd. Met de begroting 2015 heeft de minister de middelen voor het verbeteren van waterkwaliteit dan ook overgeheveld van artikel 12 op begrotingshoofdstuk XII naar het nieuwe artikel 7 in het Deltafonds. Dit maakt het mogelijk om via het Deltafonds projecten te financieren die bijdragen aan waterveiligheid én waterkwaliteit. In het verlengde hiervan is de minister van IenM voornemens om in de begroting 2016 de twee 'waterartikelen' op hoofdstuk XII weer samen te voegen tot één integraal waterartikel, met behoud van het onderscheid tussen waterkwantiteit en waterkwaliteit. Gelet op de voorgeschiedenis kunnen wij ons voorstellen dat u dit voornemen van de minister betreft bij uw beraadslagingen met haar, zodat u afspraken kunt maken over een stabiele artikelindeling voor de wateronderwerpen in de begrotingen van IenM.

2 Voortgang en effecten beleid gericht op waterkwaliteit in beschermde natuurgebieden

4/14

De hiervoor genoemde artikelen 12 van begrotingshoofdstuk XII en 7 van het Deltafonds betreffen onder meer de beleidsinspanningen om te voldoen aan de kwaliteitseisen van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW). Wij zijn de afgelopen periode nagegaan hoe Nederland invulling geeft aan de KRW. We hebben onderzocht welke inspanningen Nederland heeft verricht om de ecologische kwaliteit van oppervlaktewater in beschermde natuurgebieden te verbeteren en welke resultaten tot nu toe zijn geboekt. Wij brengen onze belangrijkste conclusies en aandachtspunten voor het Ministerie van IenM onder uw aandacht.³

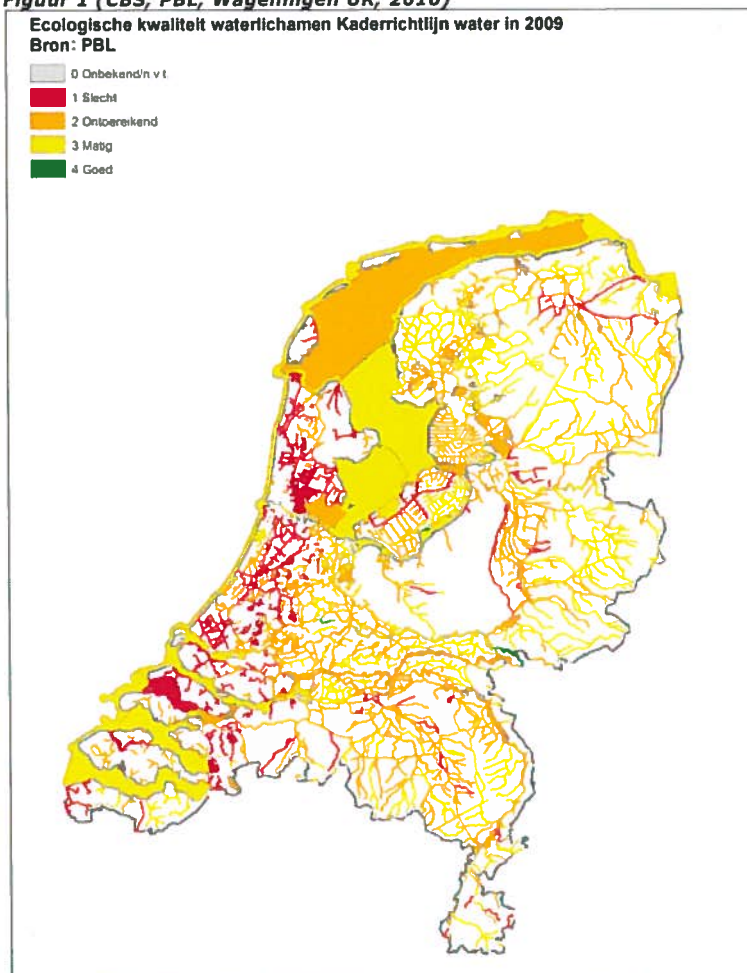
Aanleiding

Nederland is in 2009, onder leiding van de minister van IenM, begonnen met de uitvoering van maatregelen voor de Europese Kaderrichtlijn Water uit 2000. Deze richtlijn heeft tot doel om in uiterlijk 2027 een 'goede toestand' van, onder meer, het oppervlaktewater in Europa te realiseren. In 2009 voldeed 1% van de 724 waterlichamen in Nederland aan de 'goede toestand' zoals die in de (op de KRW gebaseerde) wetgeving is vastgelegd. De ecologische kwaliteit van vrijwel alle waterlichamen in Nederland was 'matig' tot 'slecht' (zie figuur 1).

³ De aanpak van dit beleidsvraagstuk is deels de verantwoordelijkheid van het ministerie van IenM (waterkwaliteit) en deels van het ministerie van EZ (natuurbeheer). Het is niet altijd mogelijk binnen de bevindingen onderscheid te maken tussen IenM en EZ. De bevindingen in deze brief die betrekking hebben op EZ zijn gebaseerd op openbare bronnen.

Figuur 1 (CBS, PBL, Wageningen UR, 2010)⁴

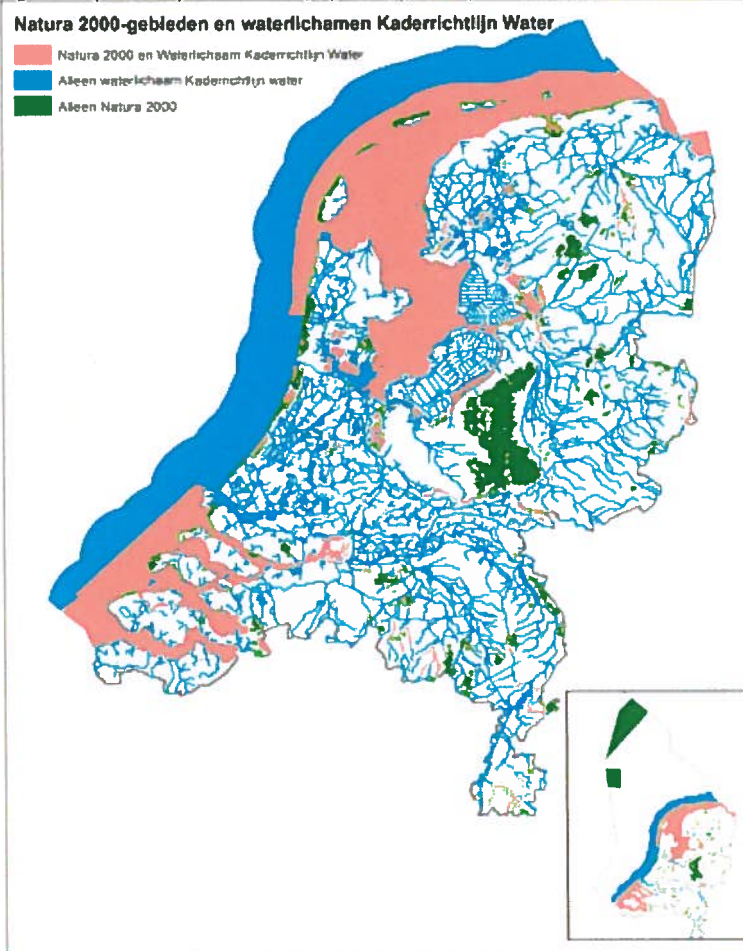

⁴ CBS, PBL, Wageningen UR (2010), Ecologische kwaliteit oppervlaktewater, 2009. www.compendiumvoordeleefomgeving.nl. CBS, Den Haag; Planbureau voor de Leefomgeving, Den Haag/Bilthoven en Wageningen UR, Wageningen.

Figuur 2 (Kaart op basis PBL-gegevens, 2013)

Voor natuurgebieden in Nederland is de kwaliteit van het oppervlaktewater van essentieel belang. Ruim twee derde van de Nederlandse Natura 2000-gebieden, onderdeel van het Europese netwerk van beschermde natuurgebieden⁵, bestaat uit water. Denk bijvoorbeeld aan het IJsselmeer, de Oostvaardersplassen en de Oosterschelde. Alle Nederlandse Natura 2000-gebieden liggen in een stroomgebied waarop de KRW van toepassing is (zie figuur 2). De ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater in Natura2000-gebieden bleek in 2009 onvoldoende om de biodiversiteit te behouden. In 30 van de 162 Nederlandse Natura 2000-gebieden was de waterconditie zo slecht dat ze een *sense of urgency*-status hebben gekregen. Voor deze gebieden is afgesproken dat de watercondities in 2015 op orde moeten zijn om onomkeerbaar biodiversiteitsverlies te voorkomen.

⁵ Dit netwerk is bedoeld om de biodiversiteit op Europese schaal te behouden en waar nodig te herstellen. Het netwerk beslaat inmiddels alle 28 lidstaten van de Europese Unie en omvat circa 26.000 beschermde gebieden van in totaal meer dan 850.000 km².

Bevindingen

Juridische verplichtingen en beleidsruimte

Nederland voldoet aan de juridische verplichtingen jegens de EU inzake de KRW. Bij de uitvoering van het beleid maakt Nederland gebruik van de beleidsruimte die de EU-regels bieden:

- Nederland heeft 98% van de waterlichamen die onder de KRW-verplichtingen vallen, aangemerkt als 'kunstmatig' of 'sterk veranderd'. Hierdoor hoeven ze aan minder strenge kwaliteitseisen te voldoen;⁶
- Voor 86% van de waterlichamen wordt de realisatie van de waterkwaliteitsdoelen uitgesteld tot na 2015;
- In de periode tot 2015 heeft Nederland vooral maatregelen ingezet waarover snel bestuurlijke overeenstemming kon worden bereikt. Tot nu toe zijn onder andere onderzoeksmaatregelen, herstel lekke riolen en uitvoering actief visstands- of schelpdierstandsbeheer gerealiseerd. Meer complexe of kostbare maatregelen zijn uitgesteld tot na 2015.

Uitvoering

Er bestaat onduidelijkheid over de voortgang die is geboekt bij de uitvoering van de maatregelen. Dit heeft een aantal oorzaken:

- Mede door de decentralisatie van het natuurbeleid zijn er veel overheidslagen – centraal en decentraal - bij de uitvoering betrokken, die elk informatie over de voortgang van afzonderlijke KRW-maatregelen op verschillende manieren groeperen en presenteren;
- De indeling van de voortgangsinformatie over de KRW-maatregelen (die zijn vastgelegd in stroomgebiedbeheerplannen) verschilt van jaar tot jaar en is ondoorzichtig en niet vergelijkbaar. In regionale en nationale voortgangsrapportages wordt geen duidelijk en consequent onderscheid gemaakt tussen verschillende typen maatregelen (basis en aanvullend, rijks en regionaal, landelijk en gebiedsgericht);
- Over Natura 2000-gebieden is nauwelijks voortgangsinformatie beschikbaar. De meeste beheerplannen voor deze gebieden zijn nog niet klaar, vooral door de vertraagde Programmatische Aanpak Stikstof (PAS)⁷ die betrekking heeft op 133 van de 162 Natura 2000-gebieden.

Daarnaast is er onduidelijkheid over de uitgaven die gemoeid zijn met het KRW-beleid. IenM beschikt niet over gedetailleerde informatie over de uitgaven, terwijl

⁶ De indeling van wateren in 'natuurlijk', 'kunstmatig' en 'sterk veranderd' is vastgelegd in de KRW.

⁷ Het wetsvoorstel voor de PAS is op 24 april 2014 aangenomen door de Tweede Kamer en wordt op 23 september 2014 in stemming gebracht in de Eerste Kamer

het rijk wel medeverantwoordelijk en soms co-financier van het beleid is. Waterschappen, gemeenten en provincies zijn niet verplicht om informatie over de uitgaven van afzonderlijke maatregelen aan het ministerie te verstrekken. Degenen die het wel doen, geven vaak alleen een schatting van de begrote uitgaven.

8/14

Doelrealisatie

Het ontbreekt aan een compleet en actueel inzicht in de resultaten van het beleid. Het is daardoor niet duidelijk of Nederland op schema ligt om de doelen te behalen:

- In de jaarlijkse rapportage 'Water in Beeld' van IenM wordt niet gerapporteerd over de effecten van (afzonderlijke) maatregelen op de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater. De (niet-verplichte) factsheets die daarnaast jaarlijks door waterbeheerders voor alle waterlichamen worden opgesteld, bevatten geen informatie over de effecten van de uitgevoerde maatregelen;
- Nederland is verplicht aan de EU gegevens te verstrekken over de voortgang van de implementatie van het maatregelenprogramma. Deze gegevens laten weinig vooruitgang zien ten opzichte van de situatie in 2009 bij de start van de beleidsuitvoering. De aanvullende, gedetailleerder methode voor monitoring en effectmeting die Nederland gebruikt geeft een positiever beeld;
- De vooruitzichten om de ecologische doelen voor de waterkwaliteit voor de 'sense of urgency'-gebieden te behalen in 2015 zijn niet gunstig, aangezien de voortgang bij het terugdringen van stikstof en fosfor in het water stagneert.⁸

Aandachtspunten

In de komende periode worden verschillende aspecten van het beleid geëvalueerd. Momenteel is een evaluatie gaande van het Informatiehuis Water,⁹ eind 2014 start de consultatie over de concept-waterbeheerplannen voor Rijk en regio's en voor 2015 staat de beleidsdoorlichting over 'waterkwaliteit' geagendeerd. Voor de concept-waterbeheerplannen en de beleidsdoorlichting 'waterkwaliteit' is het

⁸ Planbureau voor de leefomgeving (2012), Kwaliteit voor later 2. Evaluatie van het waterkwaliteitsbeleid. PBL, Den Haag. OECD (2014), Water Governance in the Netherlands: Fit for the Future?. OECD Studies on Water, OECD Publishing. Noordelijke Rekenkamer (2014), Decentralisatie Natuurbeleid: de noordelijke provincies aan zet. Noordelijke Rekenkamer, Assen.

⁹ Informatiehuis water is een samenwerkingsverband tussen het Rijk, het Interprovinciaal overleg en de waterschappen en heeft tot doel om de informatie over het waterbeheer in Nederland te verzamelen, te verwerken en extern beschikbaar te stellen. Het Informatiehuis Water genereert onder andere data die vervolgens gebruikt worden in diverse rapportages, zoals die aan de Europese Commissie over de voortgang bij de uitvoering van de Kaderrichtlijn water. [Http://www.informatiehuwater.nl](http://www.informatiehuwater.nl), website laatst geraadpleegd op 17 september 2014.

essentieel dat deze worden gebaseerd op actuele en volledige informatie over voortgang, uitgaven en effecten van het beleid ter verbetering van de kwaliteit van oppervlaktewater. We bevelen aan om het inzicht in deze informatie te vergroten en structureel in te bedden in bestaande en geplande informatie-arrangementen zoals de recent door de minister toegezegde jaarlijkse 'Staat van het Water'. We bevelen tevens aan om, in samenspraak met andere betrokken partijen, deze informatie op eenduidige wijze te verwerken in de informatiesystemen van het Informatiehuis Water, en vervolgens toegankelijk te maken voor het publiek door middel van open data en geo-informatie.

3 Actualisering webdossier Ruimtelijke inrichting

Wij willen u wijzen op de actualisering van ons webdossier ruimtelijke inrichting (www.rekenkamer.nl/Publicaties/Dossiers/R/Ruimtelijke_inrichting). In dit webdossier volgen we wat het Rijk investeert in de ruimtelijke inrichting van Nederland, welke instrumenten het Rijk inzet en waar het rijksgeld aan wordt besteed. Ieder jaar actualiseren we de financiële informatie in het webdossier op basis van de departementale verantwoordingsinformatie. De update van het webdossier bevat twee onderdelen: (1) een nieuw overzicht van rijksgeld dat in 2013 is besteed aan (onder meer) de aanleg van wegen, spoorwegen, vaarwegen, aan stadsvernieuwing en natuur- en recreatiegebieden, en (2) omdat het grootste deel van het rijksgeld naar het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) gaat, is de kaart met MIRT-projecten geactualiseerd en aangevuld met cijfers uit de verantwoording 2013.

Op deze wijze brengen we niet alleen de rijksinvesteringen in het fysieke ruimtelijke domein via een stroomschema in beeld, ook zetten we een groot deel van deze rijksuitgaven in de MIRT-projecten op kaart (open geo-spending). Hiermee krijgt u een beter beeld van de stand van het MIRT voor 2013: wat is de rijksbijdrage, wat is de geplande doorlooptijd, welke uitgaven zijn hierop gedaan in 2013 en welk percentage van het budget is tot nu toe verplicht en besteed. U kunt dit als achtergrondinformatie betrekken bij uw komende gedachtewisseling met de minister over het MIRT.

4 Terugblik Waddengebied

10/14

Op 28 november 2013 publiceerden wij ons onderzoek Waddengebied, natuurbescherming, natuurbeheer en ruimtelijke inrichting (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 29 684, bijlage nr. 108). We concludeerden dat de recente decentralisatie van het natuurbeleid en van de geldstromen bestemd voor verbetering van de ecologie en de economie van het Waddengebied nog niet heeft geleid tot een gestroomlijnd beheer in het gebied.

Een belangrijke oorzaak daarvoor is dat er dertien beheerders in het gebied zijn die niet altijd goed samenwerken. Verder maakt de nieuwe bestuurlijke organisatie niet duidelijk welke bestuurlijke laag (Rijk, provincie of gemeente) nu 'echt' over het Waddengebied gaat. Wij achtten het van belang dat het rijksbeleid voor het Waddengebied door de minister van Infrastructuur en Milieu gericht en eenduidiger wordt aangestuurd en gecoördineerd. We raadden de bewindspersonen van IenM en Economische Zaken (EZ) daarom aan eerst 'pas op de plaats' te maken en stil te staan bij de vraag wat – gegeven de doorgevoerde decentralisatie en de lopende discussie over de kerntaken van de Waddenprovincies en – gemeenten – precies de rijksambities voor het Waddengebied zijn en welke instrumenten vanuit het Rijk worden ingezet om deze ambities te bereiken. Daarbij hoort ook het antwoord op de vraag welke bewindspersonen gaan over de realisering van deze ambities. De volgende stap zou dan een daaruit voortkomend eenvormiger inrichting van beleid en beheer van het Waddengebied moeten zijn.

Op 2 juli jl. heeft de minister van IenM u, mede namens de staatssecretaris van EZ, een plan van aanpak 'Verbetering Beheer Waddenzee' aangeboden (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 29 684, nr. 114). Dit plan is gemaakt door het Regiecollege Waddengebied en de Beheerraad. Het heeft als ambitie om in 2018 in het Waddengebied te werken als één beheerder met één integraal beheer- en inrichtingsplan. De minister kondigt aan dat zij een aantal onderwerpen die 'voor de langere termijn' van belang zijn een plaats gaat geven in de evaluatie van de Structuurvisie derde nota Waddenzee. De voorbereiding van deze evaluatie start eind 2014.

We constateren dat er een volledig en concreet plan ligt om het beheer van de Waddenzee te verbeteren. Tegelijkertijd signaleren we dat er niet helder is gemaakt welke ambities het Rijk (nog) heeft met het Waddengebied om vervolgens van daaruit goede oplossingen voor een eenvormiger beleid en beheer te kunnen ontwikkelen.

5 Beschikbaarheid open data

11/14

De overheid moet méér het voortouw nemen in het actief digitaal beschikbaar stellen van de openbare data waar zij over beschikt. Daarmee neemt het inzicht in de besteding van belastinggeld toe, ontstaan kansen voor hergebruik van data en wordt de overheid gestimuleerd om te innoveren en efficiënter te werken. Hiervoor is het van belang dat de departementen weten over welke data zij beschikken en welk deel daarvan openbaar is en dus als open data kan worden aangeboden. Een en ander constateerden wij in ons Trendrapport open data (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 32 802, nr. 8).

Om het gebruik van open data een verdere impuls te geven is inzicht in de beschikbare data, via bijvoorbeeld een data-catalogus of een data-inventarisatie, een belangrijke voorwaarde. Dit biedt niet alleen inzicht in welke data men in huis heeft, maar is ook cruciaal voor het bepalen welke data al dan niet op korte termijn open kunnen en welke niet.

Mede als gevolg van de Europese Inspire-richtlijn uit 2007 – heeft de minister van Infrastructuur en Milieu inmiddels een groot aantal (geo)datasets als open datasets ontsloten. Hiermee is de minister een van de koplopers in het aanbieden van open data. Een andere positieve ontwikkeling betreft het opnemen van een verplichting in de nieuwe ontwerpvervoer- en beheerconcessies voor het hoofdrailnet en voor de hoofdspoorweginfrastructuur om actuele reisinformatie, zoals prestaties per traject en reizigersaantallen, als brondata publiek beschikbaar te maken. De minister heeft als ambitie om per 1 januari 2015 alle gestructureerde data actief openbaar te maken (uitgezonderd bedrijfsvoeringsdata). Hiervoor heeft zij in 2013 een data-inventarisatie laten uitvoeren. Wij bevelen de Tweede Kamer aan om de minister van Infrastructuur en Milieu te vragen om de uitkomsten van de uitgevoerde data-inventarisatie en haar 'road map' met de Tweede Kamer te delen.

6 Zelfrapportage: opvolging aanbevelingen Algemene Rekenkamer

We wijzen de Tweede Kamer op de stand van zaken met betrekking tot het opvolgen van de aanbevelingen van de Algemene Rekenkamer door het Ministerie van Infrastructuur en Milieu. Tot voor kort was er geen goed inzicht in de mate waarin de ministeries onze aanbevelingen opvolgen. Sinds 2013 vragen wij daarom de ministeries om ons te rapporteren welke acties zij hebben ondernomen naar aanleiding van onze onderzoeken. Voor het Ministerie van IenM betreft het voor de periode van januari 2012 tot en met juni 2014 twaalf rapporten met daarin 45

aanbevelingen. Op 40 van deze aanbevelingen hebben de bewindspersonen van IenM actie ondernomen, op de overige vijf niet, hoewel zij in een geval daartoe wel een toezegging hadden gedaan. Wij hebben de informatie over het opvolgen van onze aanbevelingen in bijgevoegd schema (bijlage 1) samengevat. Ook hebben we een vergelijking gemaakt van de mate waarin IenM onze aanbevelingen opvolgt met het rijksbrede gemiddelde.

In een bijlage treft u de stand van zaken per rapport aan. Deze zijn ook digitaal te vinden op www.rekenkamer.nl/Publicaties/Opvolging_aanbevelingen. Zo kan uw Kamer zicht houden op de mate waarin ministeries daadwerkelijk aan de slag gaan met onze aanbevelingen en indien gewenst de bewindspersonen daarop aanspreken.

7 Tot slot

We attenderen u graag op twee onderzoeken waarvan de resultaten vandaag en in de komende periode beschikbaar zullen komen:

Instandhouding hoofdwegennet

De afgelopen decennia is het Nederlandse hoofdwegennet voortdurend uitgebreid en verbeterd. Het netwerk dat er nu ligt is van hoge kwaliteit en van grote maatschappelijke betekenis. Voor een vlot en veilig gebruik van het hoofdwegennet is het van belang dat de wegen en de 'kunstwerken' (bruggen, tunnels enzovoort) goed en doelmatig in stand worden gehouden. Dit vergt maatregelen op het gebied van beheer, onderhoud, renovatie en vervanging. De instandhouding van het hoofdwegennet is de verantwoordelijkheid van de minister van Infrastructuur en Milieu; Rijkswaterstaat zorgt voor de uitvoering.

Hoe ze dat doen en of de instandhouding ook doelmatig gebeurt? Daarover gaat een onderzoek dat wij tegelijk met deze brief publiceren. We onderzochten ook de budgetten die voor het onderhoud beschikbaar worden gesteld en de kwaliteit van de informatie die hierover door de minister aan de Tweede Kamer wordt verstrekt.

Belastinguitgaven en milieueffecten

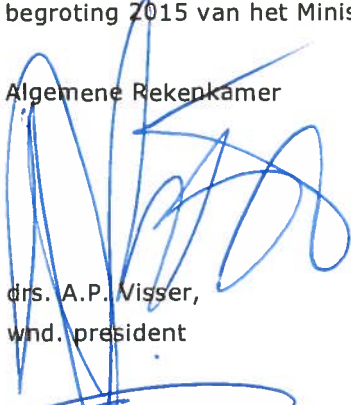
We wijzen de Tweede Kamer graag op de naderende publicatie van een studie naar belastinguitgaven en milieu. Met deze studie bieden wij inzicht in de aard en omvang, het financieel belang, de effectiviteit en de mogelijke milieueffecten van alle belastinguitgaven, zoals vermeld in de miljoenennota's van 2012 t/m 2015. Wij richten ons op regelingen met mogelijke milieueffecten omdat het kabinet in november 2011 heeft aangegeven dat het in beginsel voor het afschaffen van

milieuonvriendelijke regelingen is.¹⁰ Veel van de Europese en nationale regelingen zijn echter in het leven geroepen voor doelen die niet (primair) op milieu zijn gericht. Het kabinet stelde daarom dat per geval een heroverweging zou plaatsvinden om de oorspronkelijke doelen af te wegen tegen de ongewenste milieueffecten. We hopen de publicatie van de studie later in het najaar aan uw Kamer te melden. 13/14

Indien gewenst gaan wij graag met u in gesprek over onze aandachtspunten bij de begroting 2015 van het Ministerie van Infrastructuur en Milieu.

Algemene Rekenkamer

drs. A.P. Visser,
wnd. president

drs. Barbara Goezinne,
wnd. secretaris

---

¹⁰ Kamervragen met antwoorden Tweede Kamer, vergaderjaar 2011-2012, nr. 739.

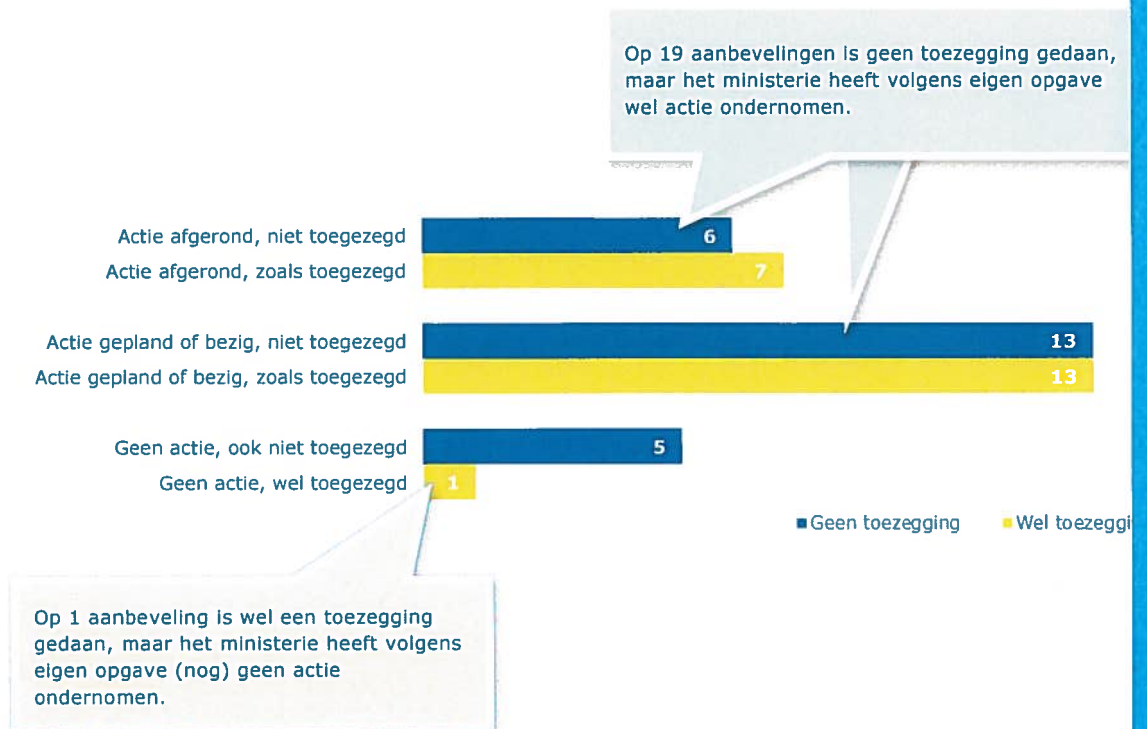

Bijlage 1: Overzicht resultaten 'self-reporting' per onderzoek

14/14

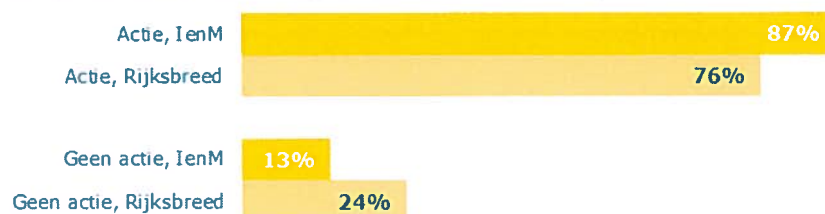
Hieronder staat de stand van zaken voor het Ministerie van Infrastructuur en Milieu weergegeven wat betreft de opvolging van onze aanbevelingen. In de periode van 2012 tot en met juni 2014 hebben we twaalf rapporten aan de minister van Infrastructuur en Milieu gericht, met daarin 45 aanbevelingen.

Aantal acties naar aanleiding van aanbevelingen

In het volgende figuur vergelijken we de mate waarin onze aanbevelingen worden of zijn opgevolgd door het Ministerie van IenM met het rijksbrede gemiddelde.

Infrastructuur en Milieu vergeleken met de totale rijksoverheid

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Aanpassing aan klimaatverandering: strategie en beleid (15 november 2012)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van IenM Breng risico's en kwetsbaarheden voor alle beleidssectoren in beeld, inclusief raakvlakken tussen sectoren. Integreer en beoordeel resultaten om integrale en rijksbrede afweging over aanpassing van adaptatiebeleid te kunnen maken.</p>	<p>Staatssecretaris van IenM zal in overleg treden met Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) over nut en noodzaak van een bredere verkenning.</p>	<p>Wij hopen dat het door het kabinet toegezegde overleg met het PBL zal resulteren in een brede verkenning van de risico's en kwetsbaarheden waaraan ons land blootstaat als gevolg van de klimaatverandering. Op basis daarvan kan een integrale en rijksbrede afweging worden gemaakt over nut en noodzaak van een aanpassing van het klimaatadaptatiebeleid.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de minister van IenM Ontwikkel en implementeer nationaal adaptatieprogramma dat alle beleidssectoren beslaat waarop adaptatie aan klimaatverandering vereist is.</p>	<p>Staatssecretaris van IenM doet geen toezegging. Of het klimaatadaptatiebeleid moet worden verbreed hangt volgens hem af van resultaten van nader onderzoek en van toekomstige afspraken in Europees verband.</p>	<p>Wij hopen dat het nieuwe kabinet aandacht zal hebben voor de risico's en kwetsbaarheden op terreinen die nog niet of beperkt door adaptatiebeleid zijn afgedekt. Ook hopen wij dat het nieuwe kabinet aandacht zal hebben voor de samenhang tussen de verschillende onderdelen van het nationale beleid voor klimaatadaptatie. Aangezien aanpassing aan klimaatverandering een complex (beleids)probleem is dat de grenzen van landen, overheidslagen en beleidssectoren overschrijdt, achten wij een integrale en gecoördineerde nationale aanpak essentieel.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de minister van IenM Breng effectieve interdepartementale samenwerking tot stand. Zorg voor goede bestuurlijke verankering van nationaal adaptatieprogramma. Draag zorg voor periodieke monitoring, evaluatie en indien nodig voor bijstelling van adaptatiebeleid.</p>	<p>Staatssecretaris van IenM doet geen toezeggingen. Hij geeft aan dat in Europa discussie over indicatoren voor monitoring en evaluatie van klimaatadaptatie volop in gang is en verwijst naar lijst van indicatoren van Europees Milieuagentschap die mogelijk zal worden uitgebracht samen met Europese Adaptatiestrategie in maart 2013.</p>		<p>IenM - actie is in uitvoering</p>

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave ministeries van Veiligheid en Justitie (VenJ), van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK; opgave Wonen en Rijksdienst (WenR)), van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), van Financiën, van Infrastructuur en Milieu (IenM), van Economische Zaken (EZ), van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Bezuinigingen op uitvoeringsorganisaties (24 januari 2013)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van BZK, EZ, Financiën, IenM, OCW, SZW, VenJ, VWS</p> <p>Als het kabinet overweegt om verder te bezuinigen op de budgetten van uitvoeringsorganisaties, moet het de consequenties van deze kortingen altijd expliciet maken: in hoeverre en op welke manier is doelmatigheidswinst (nog) haalbaar, welke gewenste versoering of bezuinigingen op uitvoeringsorganisaties afstoting van publieke taken wordt overwogen? Dit zou zichtbaar moeten worden gemaakt op het niveau van individuele uitvoeringsorganisaties.</p>	<p>De minister van Financiën zegt namens alle ministers toe om in departementale begrotingen te streven naar transparantie.</p>	<p>We waarderen de toezegging van de minister om in de departementale begrotingen te streven naar meer transparantie over voorgenomen bezuinigingen bij uitvoeringsorganisaties.</p>	<p>VenJ - actie is afgerond¹ WenR - actie is gepland op basis van besluit² OCW - actie is gepland op basis van besluit³ Financiën - geen actie⁴ IenM - actie is afgerond⁵ EZ - actie is gepland op basis van besluit⁶ SZW - actie is afgerond⁷ VWS - actie is afgerond⁸</p>

¹ Begroting VenJ 2014.

² Begroting WenR 2015.

³ Begroting OCW 2015.

⁴ Op dit moment zijn er geen bezuinigingen op budgetten van DNB, AFM, NLF, waarderingskamer en DRZ.

⁵ Begroting IenM 2015.

⁶ Begroting EZ 2015.

⁷ Begroting SZW 2014, artikel 11 en Jaarverslag SZW 2013, artikelen 11 en 96.

⁸ De begroting VWS wordt conform de Rijksbegrotingsvoorschriften opgesteld.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van BZK, EZ, Financiën, IenM, OCW, SZW, VenJ, VWS</p> <p>In de eerstkomende departementale begrotingen moet het kabinet een apart hoofdstuk 'Uitvoeringsorganisaties behorende bij het departement' op nemen, waarin alle voornemens om te bezuinigen op uitvoeringsorganisaties (ongeacht hun organisatorische vorm) expliciet worden vermeld. Daarbij zou expliciet moeten worden aangegeven hoe het voorgestelde structurele budget, de publieke taak en de positie van de uitvoeringsorganisatie op elkaar zijn afgestemd.</p>	<p>Geen toezegging: de minister van Financiën stelt dat bestaande voorschriften en instrumenten hierin moeten voorzien.</p>	<p>Helaas neemt de minister onze aanbeveling om dat in een apart hoofdstuk te doen helaas niet over.</p>	<p>VenJ - actie is afgerond⁹ WenR - geen actie¹⁰ OCW - geen actie¹¹ Financiën - geen actie¹² IenM - geen actie¹³ EZ - geen actie¹⁴ SZW - actie is afgerond¹⁵ VWS - geen actie¹⁶</p>

⁹ Begroting VenJ 2014.

¹⁰ Zie reactie Financiën.

¹¹ Zie reactie Financiën.

¹² De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

¹³ Zie reactie Financiën.

¹⁴ Zie reactie Financiën.

¹⁵ Begroting SZW 2014, artikel 11 en Jaarverslag SZW 2013, artikelen 11 en 96.

¹⁶ Zie reactie Financiën.

<p>Aan de ministers van BZK, EZ, Financiën, IenM, OCW, SZW, VenJ, VWS</p> <p>Bij elk jaarverslag moet het kabinet inzichtelijk maken in hoeverre taakstellingen door uitvoeringsorganisaties zijn gerealiseerd en welke maatregelen er zijn getroffen om de bezuinigingen op verantwoorde wijze te realiseren.</p>	<p>De minister van Financiën kan zich vinden in deze aanbeveling. Een recente aanpassing in De Rijksbegrotingsvoorschriften voorziet daarin: vanaf 2012 zijn agentschappen verplicht om in hun jaarverslag aan te geven welke maatregelen zij nemen om taakstellingen te realiseren. De ministers zullen de onderhen ressorterende zbo's en rwt's met klem vragen hetzelfde te doen.</p>	<p>Wij vinden het spijtig dat de minister de aanbeveling niet overneemt om het kabinet jaarlijks een rapportage te laten opstellen waarin op het niveau van individuele uitvoeringsorganisaties veranderingen in budgetten en taakuitoefening zichtbaar wordt gemaakt.</p> <p>De jaarverslagen en begrotingen zouden naar de mening van de minister daarmee weer in omvang gaan toenemen en dat wil hij niet. Volgens ons is dat ook niet nodig, wanneer de hiervoor ruim beschikbare webfaciliteiten worden benut.</p>	<p>VenJ - actie is afgerond¹⁷ WenR - actie gepland op basis van besluit¹⁸ OCW - actie is afgerond¹⁹ Financiën - actie is in uitvoering IenM - geen actie²⁰ EZ - actie is in uitvoering SZW - actie is afgerond²¹ VWS - actie is afgerond²²</p>
---	--	---	---

¹⁷ Begroting VenJ 2014.

¹⁸ In het jaarverslag staat per agentschap een kwalitatieve toelichting opgenomen van de wijze waarop het agentschap de taakstelling heeft ingevuld.

¹⁹ Begroting OCW 2014.

²⁰ In de Rijksbegrotingsvoorschriften is voor het jaarverslag geen voorschrift opgenomen met betrekking tot het aangeven van maatregelen die uitvoeringsorganisaties nemen om taakstellingen te realiseren. IenM heeft daarom niet hierover gerapporteerd in het jaarverslag.

²¹ In artikel 96 van het jaarverslag is een toelichting op de invulling van de taakstellingen opgenomen.

²² Het jaarverslag VWS wordt conform de RBV opgesteld.

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Beleid in praktijk: casus BDU Verkeer en Vervoer (21 mei 2014)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van IenM</p> <p>Maak een analyse van de benodigde omvang en reserves van de BDU. Om deze analyse goed te kunnen maken is niet alleen zicht nodig op de mate waarin er verplichtingen staan tegenover de reserveringen, maar het is ook nodig te bepalen wat nut en noodzaak geplande en voorgenomen investeringen is, in relatie tot de beleidsdoelen van het Rijk. Deze analyse zou idealiter uitgevoerd moeten worden vóór de beoogde gedeeltelijke overheveling van de middelen naar het Provinciefonds.</p>	<p>De minister zegt dat in het kader van de beoogde overdracht van BDU-budgetten naar het Provinciefonds afspraken zullen worden gemaakt over de budgetten.</p>	<p>Wij gaan ervan uit dat de minister voorafgaand aan de afspraken over de overdracht van de BDU-budgetten eerst een analyse maakt van de benodigde omvang en reserves van de BDU en nut en noodzaak van de geplande en voorgenomen investeringen in relatie tot de beleidsdoelen van het Rijk.</p>	<p>IenM - actie is afgerond¹</p>
<p>Aan de minister van IenM</p> <p>Voor de uitgaven die de vorm van een specifieke uitkering hebben (en houden) bevelen we de minister aan om beter zicht te houden op de beleidsresultaten. Zolang uitgaven op de begroting van de minister staan, is de minister verantwoordelijk voor de gezamenlijke beleidsresultaten en de werking van het systeem. Met de huidige informatie kan de minister deze verantwoordelijkheid niet voldoende waarmaken.</p>	<p>De minister geeft aan dat van meet af aan is beoogd na verloop van een aantal jaren de BDU geheel onder te brengen in de algemene fondsen. In de Bestuursakkoorden 2011-2015 is dit nogmaals vastgelegd. Wel is de minister van mening dat blijvende aandacht nodig is voor de samenhangen in de inzet van financiële middelen ter versterking van de vervoersketens. Om dit te realiseren voert het ministerie overleg met de 49 ketenpartners. Daarbij gaat het niet alleen over de concrete vertaling van de gezamenlijke ambities naar realistische, haalbare en afrekenbare doelen. Ook de uitvoering van deze doelen wordt daar bewaakt. Om de voortgang in de uitvoering te kunnen bewaken wordt een monitor ontwikkeld.</p>	<p>De minister geeft aan dat de verantwoordelijkheid voor de doelmatige besteding van de BDU-gelden primair ligt bij de provincies en de plusregio's. Wij vinden het van belang, omdat het een specifieke uitkering betreft, dat de minister daarnaast zelf informatie heeft over wat provincies en plusregio's met de BDU-gelden realiseren op het gebied van verkeer en vervoer in relatie tot de beleidsdoelen van de minister. Deze eis zien wij terug in de reactie van de minister van Financiën op onze rijksbrede bevindingen, waarin hij aangeeft "dat elke minister altijd zicht moet houden op de rechtmatigheid en doelmatigheid van de besteding van begrotingsmiddelen, ook al vindt de besteding door andere overheden of (uitvoerings)organisaties plaats."</p>	<p>IenM - actie is gepland op basis van besluit²</p>

¹ De minister heeft in het kader van de beoogde overdracht van de BDU-budgetten naar het Provinciefonds afspraken gemaakt over de budgetten (zie Eerste Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 659 nr. A).

² Zie bijlage C Uitvoeringsagenda in Lange Termijn Spooragenda deel 2: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/blg-310657>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van IenM Meet de doelrealisatie gedurende een lange tijd op eenduidige wijze, zodat ook echt uitspraken gedaan kunnen worden over de vraag of de gewenste ontwikkelingen zich voordoen. Voor een aantal doelen moet hiervoor nog concreet gemaakt worden wat de minister wil bereiken (bijvoorbeeld de betrouwbaarheid en de doelmatigheid van het OV).</p>			IenM - geen actie ³

³ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

<p>Aan de minister van IenM Zorg voor een integrale beleidsverantwoording over de BDU. Dit kan door het uitvoeren van een goede beleidsevaluatie (waarbij ook de maatschappelijke effecten van het beleid betrokken worden) en/of een beleidsdoorlichting.</p>			IenM - geen actie ⁴
--	--	--	--------------------------------

⁴ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Financiën en Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Beleid in Praktijk: casus Zuinige auto's (21 mei 2014)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de staatssecretaris van Financiën</p> <p>Verbeter de schatting van de belastingderving door de lage bijtelling.</p>	<p>De minister van Financiën heeft aangegeven deze aanbeveling over te nemen, deze verbeterslag is volgens de minister reeds in gang gezet.</p>	<p>Wij vinden dit een positieve ontwikkeling. Overigens heeft onze aanbeveling aan de minister van Financiën betrekking op alle belangrijke bezuinigingsmaatregelen.</p>	<p>Financiën - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de staatssecretaris van Financiën en de minister van IenM</p> <p>Voor een vermindering van de CO₂-uitstoot in de sector verkeer en vervoer zijn verschillende instrumenten denkbaar, zoals normering, heffing of subsidiëring. De normering van de CO₂-uitstoot voor nieuwe auto's wordt Europees geregeld, en gaat minder snel dan Nederland wil. Door zuinige auto's fiscaal te stimuleren probeert het kabinet CO₂-uitstoot te verlagen, maar dit beleid is per bespaarde ton CO₂ relatief duur. We bevelen de bewindspersonen aan om na te gaan of er in Nederland kosteneffectievere maatregelen mogelijk zijn. Dit kan zowel door binnen de sector verkeer en vervoer andere instrumenten in te zetten of door in andere sectoren extra CO₂-reductie te realiseren.</p>	<p>De minister van IenM neemt onze aanbeveling over om na te gaan of er in Nederland meer kosteneffectieve maatregelen voor CO₂-reductie mogelijk zijn. In de Autobrief II zal nader worden ingegaan op het verloop van het fiscale stimuleringsregime voor zuinige auto's in de periode 2016 - 2019. Deze brief zal medio 2014 door de staatssecretaris van Financiën aan de Tweede Kamer worden aangeboden.</p> <p>De minister van Financiën geeft aan dat zal worden gekeken naar de mogelijkheden om binnen de sector verkeer en vervoer andere instrumenten in te zetten, maar ook naar mogelijkheden om in andere sectoren extra CO₂-reductie te realiseren. Over de gevolgen van de export van hybride auto's voor de CO₂-reductie in Nederland zal de staatssecretaris van IenM de Tweede Kamer binnenkort informeren aan de hand van een actualisatie van het TNO rapport terzake. >>></p>	<p>We waarderen de toezegging van de ministers van Financiën en IenM om bij het autodossier niet alleen het budgettaire belang, maar ook de kosteneffectiviteit nadrukkelijk in het oog te houden.</p> <p>Wij begrijpen de minister zo dat hij meer budgettaire grip wil houden op de belastingontvangsten en belastinguitgaven met betrekking tot mobiliteit. Hij plaats onze bevestigingen in dat perspectief. We gaan er dan ook vanuit dat in de Autobrief helder wordt aangegeven bij welke fiscale regeling op welk moment en bij welke budgettaire afwijking ten opzichte van welke raming wordt ingegrepen.</p>	<p>Financiën - actie is in uitvoering</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
	De minister van Financiën stelt dat hij in de komende Autobrief nader zal ingaan op de mogelijkheid om tussentijds bij te sturen, ingeval zich onvoorziene budgettaire ontwikkelingen voordoen in het fiscale auto-dossier.		

<p>Aan de staatssecretaris van lenM</p> <p>Blijf in Europees verband inzetten op een verbetering van de testmethode, zodat de testresultaten het praktijkverbruik beter weerspiegelen.</p>	De minister van lenM beschouwt onze aanbeveling om in Europees verband in te blijven zetten op een verbetering van de testmethode als ondersteuning van haar beleid. In een brief van 17 juni 2013 aan de Tweede Kamer bij het TNO-rapport over het meerverbruik in de praktijk geeft de staatssecretaris van lenM aan dat Nederland zich sterk maakt voor het definiëren van zo realistisch mogelijke testprocedures en voor het verkleinen van de testmarges.		lenM - actie is in uitvoering
---	---	--	--------------------------------------

<p>Aan de staatssecretaris van lenM</p> <p>Laat consumenten door aanpassing van het brandstofverbruiksboekje weten dat de rangschikking van zuinige - minder zuinige auto's in de praktijk onzeker is.</p>	De staatssecretaris van lenM zal in het brandstof-verbruiksboekje 2015 laten toelichten dat de rangschikking van auto's in de praktijk kan afwijken van de rangschikking van auto's voor het label.		lenM - actie is gepland op basis van besluit'
---	---	--	--

¹ In het brandstofverbruiksboekje 2015 zal worden toegelicht dat de rangschikking van auto's in de praktijk kan afwijken van de rangschikking van auto's voor het label. <http://www.rdw.nl/Particulier/Paginas/Zuinig-en-milieuvriendelijk-voertuig-kopen.aspx> en <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2013/06/17/aanbieding-tno-rapport-praktijkverbruik-van-zakelijke-personenauto-s-en-plug-in-voertuigen.html>

<p>Aan de staatssecretaris van Financiën</p> <p>Stel jaarlijks een totaaloverzicht van de budgettaire effecten van het beleid voor zuinige auto's op en stuur deze naar de Tweede Kamer. Verbind dit overzicht zoveel mogelijk met de resultaten van het beleid. Dit is van belang voor de inzichtelijkheid.</p>	De minister van Financiën geeft aan dat hij onze aanbeveling voor verbetering van de informatievoorziening zal meenemen in de nieuwe Autobrief.		Financiën - actie is in uitvoering
---	---	--	---

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Economische Zaken (EZ) en Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Compensatie van schade aan natuurgebieden (16 april 2014)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de staatssecretaris van EZ en de minister van IenM</p> <p>Geef de provincies expliciet een regierol bij EHSnatuurcompensatie. Dit past bij hun verantwoordelijkheid voor de ontwikkeling en het beheer van de natuur van de EHS.</p>	<p>De staatssecretaris EZ (mede namens de minister van IenM) is het met ons eens dat de provincies een regierol zouden moeten vervullen bij EHS-natuurcompensatie. Zij schrijft dat zij in het jaarlijkse voortgangsoverleg met de provincies over het Natuurpact zal bespreken welke afspraken uit het Bestuursakkoord natuur en het Natuurpact moeten worden opgenomen in de Spelregels EHS.</p>	<p>Wij vertrouwen erop dat zij de Tweede Kamer op korte termijn zal informeren over de concrete invulling die zij aan haar toezeggingen zal geven. Wij gaan ervan uit dat de staatssecretaris daarbij zal verduidelijken wat zij zal doen om te bewerkstelligen dat provincies een regierol krijgen bij natuurcompensaties.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering EZ - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de staatssecretaris van EZ en de minister van IenM</p> <p>Leg vast dat tegelijk met het besluit over een bouwactiviteit in beschermd gebied en de aanleg van compensatienatuur, ook de bescherming en daarmee het duurzaam voortbestaan en de kwaliteit van de compensatienatuur dient te worden gewaarborgd.</p>	<p>De staatssecretaris van EZ (mede namens de minister van IenM) is voornemens om bij de invulling van de algemene maatregelen van bestuur op grond van de toekomstige Omgevingswet ook regels te stellen om de bescherming van de compensatienatuur te waarborgen.</p>		<p>IenM - actie is in uitvoering EZ - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de staatssecretaris van EZ en de minister van IenM</p> <p>Maak het toezicht op de naleving van de compensatieplicht en de monitoring van de kwaliteit van compensatienatuur onderdeel van de regierol van provincies. En maak daarover afspraken bij de actualisatie van de Spelregels EHS.</p>			<p>IenM - geen actie¹ EZ - geen actie²</p>

¹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

² De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de staatssecretaris van EZ en de minister van lenM</p> <p>Zorg ervoor dat de provincies een onderling vergelijkbare registratie bijhouden van projecten die de beschermde natuur aantasten, dat zij de uitvoering van compenserende maatregelen volgen en hierover openbaar rapporteren.</p>	<p>Onze aanbeveling om te komen tot een eenduidige registratie van compensatieprojecten kan volgens de staatssecretaris van EZ (mede namens de minister van lenM) worden meegenomen in de monitoring van het Natuurpact door de provincies.</p>	<p>Wij vertrouwen erop dat zij de Tweede Kamer op korte termijn zal informeren over de concrete invulling die zij aan haar toezeggingen zal geven. Wij gaan ervan uit dat de staatssecretaris daarbij zal verduidelijken wanneer de registratie van ingrepen en compensatieprojecten openbaar zal worden (hetgeen volgens ons cruciaal is, zoals wij in § 3.1 van ons rapport beargumenteren).</p>	<p>lenM - actie is in uitvoering EZ - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de staatssecretaris van EZ en de minister van lenM</p> <p>Zorg voor een eenduidige, actuele, openbare landelijke kaart van alle beschermde natuurgebieden, die online beschikbaar is in de vorm van open data.</p>	<p>De staatssecretaris van EZ (mede namens de minister van lenM) schrijft dat de provincies dit al regelen via hun provinciale verordeningen en omgevingsplannen en dat zij de kaarten al kunnen plaatsen op de website www.ruimtelijkeplannen.nl.</p>	<p>Wij vertrouwen erop dat zij de Tweede Kamer op korte termijn zal informeren over de concrete invulling die zij aan haar toezeggingen zal geven. Wij gaan ervan uit dat de staatssecretaris daarbij zal verduidelijken wie het initiatief zal nemen om in samenwerking met de provincies een eenduidige kaart van alle Nederlandse natuurgebieden samen te stellen (deze is namelijk nog niet beschikbaar op de website waarnaar de staatssecretaris verwijst) en wanneer deze openbaar in de vorm van open data beschikbaar zal zijn.</p>	<p>lenM - actie is in uitvoering EZ - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de staatssecretaris van EZ en de minister van lenM</p> <p>Wij achten het dringend gewenst dat de actualisatie van de Spelregels EHS, die door de verantwoordelijke bewindspersonen van EZ en lenM meermaals is aangekondigd, nu daadwerkelijk ter hand wordt genomen. De nieuwe spelregels zouden aan kracht winnen als zij houvast zouden geven bij alle gevallen van natuurcompensatie en als zij een duidelijker status krijgen in de vorm van bindende afspraken of beleidsregels.</p>		<p>Wij vertrouwen erop dat zij de Tweede Kamer op korte termijn zal informeren over de concrete invulling die zij aan haar toezeggingen zal geven. Wij gaan ervan uit dat de staatssecretaris daarbij zal verduidelijken wanneer zij de Spelregels EHS gaat actualiseren en wie daarbij het voortouw neemt.</p>	<p>lenM - actie is in uitvoering EZ - actie is in uitvoering</p>

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK; opgave BZK en Wonen en Rijksdienst (WenR) apart), Ministerie van Financiën en Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Contracten en beheer DBFMO-projecten (6 juni 2014)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de vakdepartementen en hun uitvoerende diensten</p> <p>Werk DBFMO centraal binnen Rijkswaterstaat en de Rijksgebouwendienst verder uit. Geef het contractmanagement hierin een belangrijke plaats.</p>	<p>BZK en IenM</p> <p>Professionalisering contractmanagement is opgepakt en centraal gepositioneerd.</p>	<p>We volgen de implementatie met belangstelling.</p>	<p>BZK - actie is afgerond¹</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de vakdepartementen en hun uitvoerende diensten</p> <p>Evalueer de uitvoering en kijk hierbij gedurende de hele looptijd naar de:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ontwikkeling van de kosten, inclusief wijzigingskosten; - kwaliteit van de prestaties; - verhouding tussen kosten en kwaliteit, inclusief de toepassing van boetes en kortingen en de ontwikkeling van de meerwaarde. 	<p>Wonen en Rijksdienst/RGD</p> <p>Evaluatiemethodiek is ontwikkeld en wordt toegepast bij KV7, uitrolt volgt.</p> <p>IenM/RWS</p> <p>Geen concrete toezegging.</p>	<p>Monitor ontwikkeling meerwaarde gedurende looptijd. Versterk evaluatiemethodiek.</p>	<p>WenR - actie is in uitvoering</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de vakdepartementen en hun uitvoerende diensten</p> <p>Toets de uitvoering. Toets per project de kwaliteit van het contractmanagement, in ieder geval de toepassing van boetes en kortingen en afhandeling van wijzigingen.</p>	<p>Wonen en Rijksdienst/RGD</p> <p>Beheer wijzigingen zijn en worden aangescherpt.</p> <p>IenM/RWS</p> <p>Geen toezegging.</p>	<p>Beheersing wijzigingen rijksgebouwen blijkt nog niet altijd praktisch. Wij zijn het hiermee eens en zien dit graag in de praktijk gebracht. We volgen de implementatie met belangstelling.</p>	<p>WenR - actie is afgerond²</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de vakdepartementen en hun uitvoerende diensten</p> <p>Investeer in sterk en goed gepositioneerd contractmanagement, met aandacht voor:</p> <ul style="list-style-type: none"> - opleiding; - continuïteit van personeel; - deskundigheid bij uitvoerende diensten. 	<p>BZK en IenM</p> <p>Is reeds opgepakt.</p>	<p>Sterk contractmanagement vereist zakelijke en rolvaste manier van werken en inhoudelijke kennis. We volgen de implementatie met belangstelling.</p>	<p>BZK - actie is in uitvoering</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>

¹ Zie centrale positionering Cluster Contractmanagement en verdere professionalisering (Uitvoeringsplan Cluster Contractmanagement).

² Dit is nu het actuele beleid (zie Jaarplan Cluster Contractmanagement en Visiedocument Contractmanagement).

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
Aan de minister van Financiën Zorg voor een onafhankelijke positionering van het toezicht.	Financiën Heldere scheiding van taken en informatievoorziening is reeds geborgd. Participatie in projecten draagt bij aan beter toezicht.	Vergroot zichtbaarheid Toezicht.	Financiën - actie is afgerond ³

³ Toezichtafspraken zijn gemaakt. Hafir onder A7.07d PPS/DBFM(O)-Toezichtafspraken.

Aan de minister van Financiën Geef de Tweede Kamer informatie over de uitvoering van DBFMO-contracten. Zijn de prestaties nagekomen? Was er aanleiding tot het opleggen van boetes en kortingen, en is dat gedaan? Zo nee, waarom niet?	Financiën Wordt in toekomstige voortgangsrapportages meegenomen. IenM Bereid tot overleg met Tweede Kamer.	We volgen de implementatie met belangstelling.	Financiën - actie is in uitvoering
---	---	--	---

Aan de minister van Financiën Laat meerwaardetoetsen doorlichten door een onafhankelijke instantie, bijvoorbeeld als onderdeel van een bredere doorlichting van het DBFMO-beleid.	Financiën Dit wordt periodiek opgepakt door externe partij. Terugkoppeling via voortgangsrapportage.	We volgen de implementatie met belangstelling.	Financiën - actie is in uitvoering
---	--	--	---

Aan de minister van Financiën Geef budgettaire informatie. Geef de Tweede Kamer in de voortgangsrapportages DBFMO informatie over de financiële gevolgen van DBFMO, in ieder geval over de DBFMO-portefeuille en de beschikbaarheidsvergoedingen.	Financiën Dit wordt opgepakt en gerapporteerd in voortgangsrapportages.	We volgen de voortgangsrapportages met belangstelling. Duiding en samenhang van informatie en ontwikkeling door de tijd vinden we daarbij van belang.	Financiën - actie is in uitvoering
---	---	---	---

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Veiligheid en Justitie (VenJ), Ministerie van Financiën en Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)

Handhaving Europese regels voor afvaltransport (4 oktober 2012)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van Financiën en IenM</p> <p>Werk samen aan een informatie-huishouding die inzicht geeft in de effecten van handhavingsinstrumenten en in het effect van het geheel aan handhavingsactiviteiten.</p>	<p>De staatssecretarissen van Financiën en IenM onderschrijven de bevindingen. Het systeem Inspectieview en systeemaanpassingen bij de Douane zorgen voor beter zicht op de handhaving. Ook de minister van VenJ verwijst naar de samenwerking rond Inspectieview.</p>		<p>Financiën - actie is afgerond¹</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de ministers van Financiën en IenM</p> <p>Verfijn de risicotaxaties verder door gegevens uit meerdere bronnen te gebruiken.</p>	<p>De staatssecretarissen van Financiën en IenM wijzen op ICT-verbeteringen om beperkingen in informatie-uitwisseling weg te nemen.</p>		<p>Financiën - actie is afgerond²</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de ministers van IenM</p> <p>Laat onderzoeken hoe de EVOA-keten als geheel functioneert. Dit onderzoek dient ook betrekking te hebben op de processen bij Agentschap NL en de plausibiliteit van ontvangst- en verwerkingsmel-dingen.</p>	<p>Geen toezegging. Wel noemt staatssecretaris van IenM een aantal zaken die bijdragen aan het functioneren van en het inzicht in de EVOA-keten. Ook wijst hij op de overdracht van uitvoerende taken van Agentschap NL naar de ILT.</p>	<p>Het risico bestaat dat uit de door staatssecretaris van IenM genoemde zaken geen samenhangend beeld wordt samengesteld en dat overdrachtsmomenten in de keten onvoldoende aandacht krijgen.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p>

¹ In het laatste kwartaal van 2012 werden de beperkingen opgeheven die het ECS (Export Control System) had. Alle informatie die betrekking had op de processen uitvoer en uitgaan kwam, met terugwerkende kracht tot 1 januari 2012, beschikbaar voor analyse. Vanaf het eerste kwartaal van 2013 is de Nederlandse Douane in staat om gegevens van (mogelijke) afvalzendingen te analyseren waarvan de aangifte in Nederland is gedaan en die via Nederland of een andere lidstaat de EU hebben verlaten, of afvalzendingen analyseren waarvan de aangifte in een andere lidstaat is gedaan en die via Nederland de EU hebben verlaten. De Douane en dus ook de ILT, heeft zodoende een compleet zicht op de afvalstromen die direct en indirect via Nederland de EU verlaten.

² Als uitvoering van de aanbeveling in het rapport van de Algemene Rekenkamer over het inzichtelijk maken van de effecten van de handhaving is de Douane in 2013, samen met de ILT, de weg ingeslagen van Effect Gericht Handhaven (EGH). Met toepassing van de methodiek van programmatisch handhaven worden nalevingstekorten (risico's), doelgroepen en motieven van niet-naleving geïdentificeerd. Vervolgens wordt een handhavingsinter-ventie vastgesteld en geïnitieerd, die gericht is op een door de Douane en de ILT beoogd effect. Na de interventieperiode wordt het bij de betreffende doelgroep gerealiseerde effect gemeten. Vanwege de gebleken complexiteit wordt EGH niet EVOA breed toegepast, maar richt de Douane zich op enkele afvalstromen.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van VenJ Analyseer de oorzaken van het hoge sepotpercentage en zoek mogelijkheden om dat terug te dringen.</p>	<p>De minister van VenJ deelt onze zorg en geeft aan dat het OM reeds een onderzoek is gestart naar de achtergronden van het hoge sepotpercentage. De uitkomsten zullen worden gebruikt voor het verbeteren van de strafrechtelijke handhaving.</p>	<p>We vinden het belangrijk dat te nemen maatregelen zijn gebaseerd op een gedegen analyse van de problematiek en zullen met belangstelling volgen tot welke verbeteringen die analyse gaat leiden.</p>	<p>VenJ - actie is afgerond³</p>

³ Brief van 22 januari 2013 van FP aan College van PG's.

<p>Aan de ministers van VenJ Zorg ervoor dat Douane en KLPD beter geïnformeerd worden over de afloop van zaken.</p>	<p>De minister pakt dit op via genoemd OM-onderzoek.</p>		<p>VenJ - actie is afgerond⁴</p>
---	--	--	--

⁴ Analyse is door het OM afgerond.

Opvolging aanbevelingen (peilmoment juli 2014)

Opgave ministeries van Buitenlandse Zaken (BZ; aparte opgave voor BZ en Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking (BHOS)), van Veiligheid en Justitie (VenJ), van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK; aparte opgave voor BZK en Wonen en Rijksdienst (WenR)), van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), van Financiën, van Defensie, van Infrastructuur en Milieu (IenM), van Economische Zaken (EZ), van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Effectiviteitsonderzoek bij de rijksoverheid (22 mei 2012)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Zorg voor goede basis voor beleidsdoorlichtingen en evalueer beleid op effectiviteit daarom conform Comptabiliteitswet.</p>	<p>Hoewel de minister deze aanbeveling onderschrijft gaat hij niet in op wat hij gaat doen om te zorgen voor een dekkende evaluatieprogrammering.</p>	<p>Wanneer pas bij het opstellen van een beleidsdoorlichting blijkt dat de effectiviteit van het beleid in kwestie niet of onvoldoende is onderzocht, staat de Tweede Kamer met lege handen.</p>	<p>BZ - actie is afgerond¹</p> <p>BHOS - actie is afgerond²</p> <p>VenJ - actie is in uitvoering</p> <p>BZK - actie is afgerond³</p> <p>WenR - actie is afgerond⁴</p> <p>OCW - actie is in uitvoering</p> <p>Financiën - geen actie⁵</p> <p>Defensie - actie is afgerond⁶</p> <p>IenM - actie is afgerond⁷</p> <p>EZ - actie is afgerond⁸</p> <p>SZW - actie is afgerond⁹</p> <p>VWS - actie is in uitvoering</p>

¹ Zie Memorie van Toelichting 2014 en de Evaluatieprogrammering (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Memorie van Toelichting 2015 en de Evaluatieprogrammering 2015 is binnenkort beschikbaar.

² Zie reactie BZ.

³ BZK heeft in zowel de begroting voor 2014 als in de begroting voor 2015 een dekkende evaluatieprogrammering in de begroting opgenomen. Daar waar geen beleidsdoorlichting plaatsvindt is dit expliciet vermeld en beargumenteerd. Hiermee voldoet BZK aan de vereisten vanuit de Comptabiliteitswet.

⁴ Zie reactie BZK.

⁵ De uitgaven waarvan in het onderzoek van de Algemene Rekenkamer is geconstateerd dat deze niet op effectiviteit zijn geëvalueerd zijn, komen dan te vervallen op de begroting. Daarom is de toezegging niet meer relevant.

⁶ In de begroting 2014 is een dekkende programmering van beleidsdoorlichtingen.

⁷ In de Beleidsagenda 2014 van de Begroting is een dekkende programmering opgenomen.

⁸ In 2012 heeft de minister een dekkende programmering toegezegd en ook opgeleverd. In 2013 is deze basis in stand gehouden en geactualiseerd bij het jaarverslag 2012 en begroting 2013. Zie jaarverslag 2012 en evaluatiebijlage 2013.

⁹ Begroting SZW 2014 en evaluatieagenda's.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Verantwoord eventuele afwijkingen van het voorschrift uit de Comptabiliteitswet aan de Tweede Kamer.</p>	<p>De begroting is geen goede plek voor deze meer kwalitatieve informatie. Een dergelijke toelichting komt beter tot haar recht in de beleidsdoorlichting.</p>	<p>Het is zaak om op voorhand de Tweede Kamer duidelijk te maken op welke beleidsonderdelen de minister niet kan voldoen aan de wettelijke eis om de effectiviteit te evalueren. De internetbijlage 'Evaluatie- en Onderzoeksoverzicht' die ministers bij hun departementale jaarverslagen en begrotingen publiceren, biedt daar voor mogelijkheden. Als een minister de toelichting waarom bepaald beleid niet wordt geëvalueerd (alleen) in de beleidsdoorlichting wil opnemen, krijgt de Tweede Kamer pas na afloop van de beleidsdoorlichting inzicht in de mate waarin een minister zijn of haar beleid op effectiviteit heeft geëvalueerd en in de argumenten hiervoor.</p>	<p>BZ - actie is afgerond¹⁰</p> <p>BHOS - actie is afgerond¹¹</p> <p>VenJ - actie is in uitvoering</p> <p>BZK - actie is afgerond¹²</p> <p>WenR - actie is afgerond¹³</p> <p>OCW - actie is in uitvoering</p> <p>Financiën - actie is afgerond¹⁴</p> <p>Defensie - actie is afgerond¹⁵</p> <p>lenM - actie is afgerond¹⁶</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p> <p>SZW - actie is afgerond¹⁷</p> <p>VWS - actie is afgerond¹⁸</p>

¹⁰ Zie Memorie van Toelichting 2014 en de Evaluatieprogrammering (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Memorie van Toelichting 2015 en de Evaluatieprogrammering 2015 is binnenkort beschikbaar.

¹¹ Zie reactie BZ.

¹² FEZ monitort standaard de voortgang van de beleidsdoorlichtingen. Indien blijkt dat een beleidsdoorlichting niet conform planning in 2014 kan worden afgerond, dan zal dit in een brief aan de Tweede Kamer worden vermeld.

¹³ Zie reactie BZK.

¹⁴ Financiën heeft een dekkende programmering. Mocht de praktijk om welke reden dan ook anders zijn, dan sluit het ministerie aan bij de toezegging.

¹⁵ In de begroting 2014 heeft Defensie de programmering van haar beleidsdoorlichtingen verantwoord: door de afwijkende indeling van de defensiebegroting (naar organisatieonderdelen i.p.v. beleidsartikelen) is de programmering van de beleidsdoorlichtingen gericht op de belangrijkste defensieactiviteiten.

¹⁶ De onderzoeksbijlage van de Begroting (overzicht evaluaties) kan door de leden van de Tweede Kamer worden benut om hierover vragen te stellen. lenM is gebonden aan kabinetslijn.

¹⁷ Wordt in Beleidsdoorlichting toegelicht en in de begroting van SZW onder beleidswijzigingen en bij de meerjarenprogrammering.

¹⁸ In de begroting 2014 is aangegeven waar geen beleidsdoorlichting plaats zal vinden en waarom.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Zorg voor betere beleidsdoorlichtingen: geef daarin aan voor welke beleidsonderdelen effectiviteitsmeting wel/niet mogelijk was en op welke beleidsuitgaven eventuele effectiviteitsuitspraken betrekking hebben.</p>	<p>In de nieuwe regelgeving waaraan wordt gewerkt zal de verplichting worden opgenomen om aan te geven op welk deel van een artikel de beleidsdoorlichting betrekking heeft en voor welke onderdelen van de beleidsdoorlichting effectiviteitsonderzoek beschikbaar is.</p>		<p>BZ - actie is afgerond¹⁹</p> <p>BHOS - actie is afgerond²⁰</p> <p>VenJ - actie is afgerond²¹</p> <p>BZK - actie is in uitvoering</p> <p>WenR - actie is in uitvoering</p> <p>OCW - geen actie²²</p> <p>Financiën - actie is afgerond²³</p> <p>Defensie - geen actie²⁴</p> <p>IenM - actie is afgerond²⁵</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p> <p>SZW - actie is afgerond²⁶</p> <p>VWS - geen actie²⁷</p>

¹⁹ Toekomstige beleidsdoorlichtingen worden conform RPE 2012 opgesteld.

²⁰ Zie reactie BZ.

²¹ Zie www.rijksoverheid.nl.

²² OCW ziet dit als een actie van Financiën.

²³ Financiën geeft in de begroting voor het dan komende begrotingsjaar aan op welk deel het betrekking heeft en ziet daarbij erop toe dat het artikel in zijn totaliteit wordt geëvalueerd conform de RPE.

²⁴ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

²⁵ FMC is bezig om in gesprekken met directeuren het belang van deze actie te onderstrepen. FMC stimuleert het opstellen van de plannen van aanpak voor beleidsdoorlichtingen. FMC spreekt de directies aan op toereikendheid van evaluaties in het begrotingsoverzicht. Is gerealiseerd.

²⁶ Begroting SZW 2014.

²⁷ VWS ziet dit als een actie van Financiën.

<p>Aan de minister van Financiën</p> <p>Verbeter informatievoorziening over beleidsevaluaties aan de Tweede Kamer door verbetering van internetbijlage 'Evaluatie- en Onderzoeksoverzicht'.</p>	<p>De minister van Financiën doet diverse toezeggingen.</p>		<p>Financiën - actie is afgerond²⁸</p>
--	---	--	--

²⁸ De ontsluiting van informatie over evaluaties en specifiek de beleidsdoorlichtingen op www.rijksoverheid.nl en www.rijksbegroting.nl is veranderd.

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave ministeries van Buitenlandse Zaken (BZ; aparte opgave voor BZ en Buitenlandse Handel en Ontwikkelings-samenwerking (BHOS)), van Veiligheid en Justitie (VenJ), van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK; aparte opgave voor BZK en Wonen en Rijksdienst (WenR)), van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW), van Financiën, van Defensie, van Infrastructuur en Milieu (IenM), van Economische Zaken (EZ), van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) en van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS)

Effectiviteitsonderzoek bij de rijksoverheid; vervolgonderzoek (27 juni 2013)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
Aan alle ministers Verantwoord eventuele afwijkingen van het voorschrift uit de Comptabiliteitswet aan de Tweede Kamer.	In beleidsdoorlichtingen zullen ministers aangeven welke evaluaties er zijn op beleidsonderdelen. Ook zullen beleidsdoorlichtingen duidelijk maken welke delen van beleid niet op effectiviteit zijn onderzocht en waarom.	Meer inzicht in beleidseffectiviteit is dringend gewenst. Het is noodzakelijk te weten welke de meest en welke de minst effectieve overheids-interventies zijn. Wij krijgen niet de indruk dat met de voorgestelde werkwijze beleidsevaluatie-als-bestuurlijk- hulpmiddel-bij-besluitvorming de noodzakelijke impuls krijgt.	BZ - actie is afgerond ¹ BHOS - actie is afgerond ² VenJ - actie is afgerond ³ BZK - actie is afgerond ⁴ WenR - actie is afgerond ⁵ OCW - actie is in uitvoering Financiën - geen actie ⁶ Defensie - actie is afgerond ⁷ IenM - actie is afgerond ⁸ EZ - actie gepland op basis van besluit ⁹ SZW - actie is afgerond ¹⁰ VWS - actie is in uitvoering

¹ Zie reactie BHOS.

² Zie Memorie van Toelichting op de begroting 2015 en de Evaluatieprogrammering (binnenkort beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Het Jaarverslag 2014 is beschikbaar www.rijksoverheid.nl.

³ Het plan van aanpak van elke doorlichting moet vanaf de tweede helft van 2013 door Financiën en door FEZ worden goedgekeurd. Daarbij wordt onder meer gekeken naar de reikwijdte van het onderzoek en of de RPE 2013 juist wordt toegepast.

⁴ FEZ monitort standaard de voortgang van de beleidsdoorlichtingen. Indien blijkt dat een beleidsdoorlichting niet conform planning in 2014 kan worden afgerond, dan zal dit in een brief aan de Tweede Kamer worden vermeld. Als slechts een gedeeltelijke beleidsdoorlichting van een artikelonderdeel plaatsvindt, dan is dit in de beleidsagenda van zowel de begroting van 2014 als die van 2015 expliciet vermeld en van een toelichting voorzien. Hierbij is ook aangegeven wanneer het overige gedeelte van het artikelonderdeel wordt geëvalueerd. Ook in de beleidsdoorlichtingen zelf, die naar de Tweede Kamer worden gestuurd, wordt helder verwoord wat binnen en buiten de scope van het onderzoek valt.

⁵ Zie reactie BZK.

⁶ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

⁷ Op 16 juli 2014 is de beleidsdoorlichting Kwetsbare scheepvaart nabij Somalië naar de Tweede Kamer gestuurd. Hierin wordt een overzicht gepresenteerd van alle gebruikte (interne) evaluatiedocumenten.

⁸ Het ministerie programmeert in de begroting en verantwoordt in het jaarverslag conform de eisen in de Rijksbegrotingsvoorschriften. Besluit Bestuursraad in 2013.

⁹ Komende beleidsdoorlichtingen zullen inzicht geven in welke instrumenten wel en niet zijn geëvalueerd. Daarmee wordt volgens het Ministerie van EZ voldaan aan het voorschrift uit de comptabiliteitswet om alles te evalueren, dan wel te motiveren waarom niet geëvalueerd wordt.

¹⁰ Dit wordt in de beleidsdoorlichtingen in de begroting van SZW onder de beleidswijzigingen per artikel en bij de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen toegelicht.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Houd het overzicht van de mate waarin beleid is afgedekt met effectiviteitsonderzoek actueel, inclusief verklaringen voor het ontbreken van effectiviteitsonderzoek actueel.</p>	<p>De minister van Financiën doet geen specifieke toezeggingen. Wel zegt hij dat de begrotingen en jaarverslagen vanaf 2013 een goed en volledig beeld zullen geven van geplande en afgeronde onderzoeken.</p>	<p>Ook de mogelijkheden van 'open data', bij uitstek geschikt voor inhoudelijke ondersteuning van beleidsevaluatie, worden karig benut in plaats van ruimhartig omarmd. Dit is een gemiste kans in deze tijd van schaarste.</p>	<p>BZ - actie is afgerond¹¹ BHOS - actie is afgerond¹² VenJ - geen actie¹³ BZK - actie is in uitvoering WenR - actie is in uitvoering OCW - actie is in uitvoering Financiën - geen actie¹⁴ Defensie - actie is in uitvoering lenM - actie is afgerond¹⁵ EZ - actie is afgerond¹⁶ SZW - actie is afgerond¹⁷ VWS - actie is afgerond¹⁸</p>

¹¹ Zie de Evaluatieprogrammering (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl). Naast de inhoud van toekomstige beleidsdoorlichtingen, verschaffen de interne versies van de evaluatie-programmering hier eveneens inzicht in (beschikbaar op www.rijksoverheid.nl).

¹² Zie reactie BZ.

¹³ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

¹⁴ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

¹⁵ Programmering via begroting en publicatie bij realisatie op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/evaluaties-van-beleid/evaluaties/evalueren-bij-infrastructuur-en-milieu>.

¹⁶ In 2012 heeft de minister van Economische Zaken een dekkende programmering toegezegd en ook opgeleverd. In 2013 is deze basis in stand gehouden en geactualiseerd bij het jaarverslag 2012 en begroting 2013. Zie jaarverslag 2012 en evaluatiebijlage 2013.

¹⁷ Dit wordt in de beleidsdoorlichtingen in de begroting van SZW onder de beleidswijzigingen per artikel en bij de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen toegelicht.

¹⁸ De begroting en jaarverslag zijn/worden conform de Rijksbegrotingsvoorschriften opgesteld.

<p>Aan alle ministers</p> <p>Verantwoord door middel van bovengenoemd overzicht aan de Tweede Kamer over de mate waarin wordt voldaan aan evaluatieplicht uit de Comptabiliteitswet.</p>			<p>BZ - actie is afgerond¹⁹ BHOS - actie is afgerond²⁰ VenJ - geen actie²¹ BZK - actie is afgerond²² WenR - actie is afgerond²³ OCW - geen actie²⁴ Financiën - geen actie²⁵ Defensie - actie is afgerond²⁶ lenM - actie is afgerond²⁷ EZ - actie is afgerond²⁸ SZW - actie is afgerond²⁹ VWS - geen actie³⁰</p>
---	--	--	--

¹⁹ Mate van dekking blijkt uit de tabellen van de Memorie van Toelichting op de begroting 2015.

²⁰ Mate van dekking blijkt uit de tabellen van de Memorie van Toelichting op de begroting 2015.

²¹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

²² Aan de evaluatieplicht uit de Comptabiliteitswet wordt voldaan. Zie hiervoor begroting BZK 2015.

²³ Aan de evaluatieplicht uit de Comptabiliteitswet wordt voldaan. Zie hiervoor begroting WenR 2015.

²⁴ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

²⁵ Volgens het ministerie wordt dit reeds gedaan.

²⁶ De afwijkende indeling van de Defensiebegroting (naar organisatieonderdelen in plaats van beleidsartikelen) maakt dat beleidsthema's het aangrijpingspunt vormen van beleidsdoorlichtingen. Beleidsthema's kunnen uitgaven uit meerdere artikelen bevatten. De beleidsdoorlichtingen van alle beleidsthema's dekken alle artikelen in zijn geheel.

²⁷ Programmering via begroting en publicatie bij realisatie op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/evaluaties-van-beleid/evaluaties/evalueren-bij-infrastructuur-en-milieu>.

²⁸ Bij de evaluatieplanning wordt gestreefd naar een dekkende programmering. Afwijkingen van de evaluatieplicht worden in de beleidsdoorlichting toegelicht en zo mogelijk (bij afzien van geplande evaluatie voordat het onderzoek is begonnen) in de evaluatieplanning.

²⁹ Dit wordt in de beleidsdoorlichtingen, in de begroting van SZW onder de beleidswijzigingen per artikel en bij de meerjarenplanning beleidsdoorlichtingen toegelicht. Zie ook Jaarverslag SZW 2013: Bijlage 3 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

³⁰ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan alle ministers</p> <p>Meld resultaten van deugdelijk effectiviteitsonderzoek van derden aan de Tweede Kamer.</p>	<p>De minister van Financiën doet geen concrete toezeggingen. De minister erkent wel in algemene zin dat onderzoeksresultaten van derden aan Tweede Kamer moeten worden gemeld.</p>		<p>BZ - geen actie³¹</p> <p>BHOS - geen actie³²</p> <p>VenJ - geen actie³³</p> <p>BZK - actie is afgerond³⁴</p> <p>WenR - actie is afgerond³⁵</p> <p>OCW - geen actie³⁶</p> <p>Financiën - geen actie³⁷</p> <p>Defensie - actie is afgerond³⁸</p> <p>lenM - geen actie³⁹</p> <p>EZ - actie is afgerond⁴⁰</p> <p>SZW - actie is afgerond⁴¹</p> <p>VWS - geen actie⁴²</p>

³¹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³² De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³³ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³⁴ Het is inmiddels gangbare praktijk, dat deugdelijke effectiviteitsonderzoeken van derden naar de Tweede Kamer worden verstuurd.

³⁵ Zie reactie BZK.

³⁶ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³⁷ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

³⁸ Effectiviteitsonderzoeken van derden zullen ook in de beleidsdoorlichting worden gebruikt. Zie ook de eerste aanbeveling.

³⁹ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

⁴⁰ Deugdelijke evaluaties van derden die betrokken worden bij evaluatieonderzoek worden waar relevant gemeld worden aan de Tweede Kamer.

⁴¹ Jaarverslag SZW 2013: Bijlage 3 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

⁴² De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

<p>Aan alle ministers</p> <p>Verbeter de digitale informatievoorziening over beleid.</p>	<p>In het 'Evaluatie- en Onderzoeks-overzicht' zijn sinds de introductie van Verantwoord Begroten per departement online alle aan begrotingen gerelateerde onderzoeksrapporten terug te vinden.</p>		<p>BZ - actie is afgerond⁴³</p> <p>BHOS - actie is afgerond⁴⁴</p> <p>VenJ - geen actie⁴⁵</p> <p>BZK - actie is in uitvoering</p> <p>WenR - actie is in uitvoering</p> <p>OCW - actie is afgerond⁴⁶</p> <p>Financiën - actie is in uitvoering</p> <p>Defensie - geen actie⁴⁷</p> <p>lenM - actie is afgerond⁴⁸</p> <p>EZ - actie is afgerond⁴⁹</p> <p>SZW - actie is afgerond⁵⁰</p> <p>VWS - actie is afgerond⁵¹</p>
---	---	--	--

⁴³ Alle rapporten worden gepubliceerd op www.rijksoverheid.nl.

⁴⁴ Zie reactie BZ.

⁴⁵ De bewindspersoon heeft geen toezegging gedaan.

⁴⁶ Begroting OCW 2014.

⁴⁷ Dit is een actie voor het Ministerie van Financiën.

⁴⁸ Evaluaties worden gepubliceerd op <http://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/evaluaties-van-beleid/evaluaties/evalueren-bij-infrastructuur-en-milieu>.

⁴⁹ Het Ministerie van EZ verwijst naar de toezegging.

⁵⁰ Jaarverslag SZW 2013: Bijlage 3 Afgerond evaluatie- en overig onderzoek.

⁵¹ De begroting is conform de Rijksbegrotingsvoorschriften opgesteld.

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Onderwijs en Wetenschap (OCW), Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM)
en Ministerie van Economische Zaken (EZ)

Publieke organisaties en private activiteiten (20 juni 2012)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
2012, verantwoordelijk minister: EL&I			2014, verantwoordelijk minister: EZ
Aan het kabinet Het moet duidelijk zijn wat het kabinet verwacht op het gebied van publiek ondernemerschap. Dat betekent ten eerste het scheppen van een helder kader voor publiek ondernemerschap.	De minister van EL&I meent dat kader helder en concreet genoeg is voor de uitvoering van publiek ondernemerschap. De minister van EL&I neemt onze conclusies mee in de evaluatie van de Wet markt en overheid.	We delen deze visie niet. We zullen dit monitoren.	EZ - actie is gepland ¹

¹ Wet markt en overheid, artikel III (Staatsblad, jaargang 2011, nr. 162). De evaluatie van de Wet markt en overheid volgt binnen 3 jaar na inwerkingtreding (vóór 1 juli 2015).

Aan het kabinet Het moet duidelijk zijn wat het kabinet verwacht op het gebied van publiek ondernemerschap. Dat betekent ten tweede goede afspraken tussen ministers en de onderhenvallende uitvoeringsinstellingen over ruimte, meerwaarde en verantwoording over publiek ondernemerschap. De ministeries van IenM en OCW moeten kritischer toezicht houden op private activiteiten van publieke organisaties.	De minister van IenM kondigt op haar terrein een aangepaste toezichtvisie en specifieke toezichtarrangementen aan per 1 januari 2013 in samenhang met de implementatie van de Kaderwet zbo's. De minister van OCW wijst op het wetsvoorstel dat sectorale maatregelen in de wet verankert en op het plan waarmee het toezicht op publiek-privaat door de Inspectie van het Onderwijs vorm moet krijgen.	Wij nemen met instemming kennis van de voorgenomen maatregelen van de ministers van OCW en IenM en zullen de uitvoering hiervan met belangstelling volgen.	OCW - actie is afgerond ² IenM - actie is afgerond ³ EZ - actie is afgerond ⁴
--	--	--	---

² <http://www.rijksoverheid.nl/ministeries/ienm/zelfstandige-bestuursorganen>.

³ Zie reactie OCW.

⁴ Zie reactie OCW.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan het kabinet</p> <p>Het moet duidelijk zijn wat het kabinet verwacht op het gebied van publiek ondernemerschap. Dat betekent ten derde goede informatie hierover van de minister aan de Tweede Kamer te verschaffen.</p>		<p>Handvatten voor de Tweede Kamer om invloed uit te oefenen op het dossier Publiek Ondernemerschap:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Aanpassing van de WEB en de WHW • Aanpassing belastingplicht van overheidsbedrijven (Ministerie van de Financiën) • Evaluatie wet markt en overheid 3 jaar na inwerkingtreding. 	<p>OCW - actie is in uitvoering</p> <p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de minister van EL&I</p> <p>Een andere kwestie is de oneerlijke concurrentie. De overheid moet zicht krijgen op de relatie tussen het bedrijfsleven en de overheidsorganisaties.</p>	<p>De minister van EL&I antwoordt dat de NMa de toezichthouder op en aanspreekpunt voor klachten van ondernemers wordt over de overheid, na inwerking treden van de Wet markt en overheid (juli 2012).</p>	<p>Wij zijn positief over de instelling van de NMa in de rol van centraal aanspreekpunt voor klachten van ondernemers. Wij zullen de wijze waarop de NMa invulling geeft aan de handhaving van de wet met belangstelling volgen.</p>	<p>EZ - actie is afgerond⁵</p>

⁵ Inwerkingtreding Wet markt en overheid (Staatsblad, jaargang 2012, nr. 254).

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) en Ministerie van Economische Zaken (EZ)

Duurzame intensieve veehouderij: vervolgonderzoek 2013 (14 mei 2013)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de minister van IenM Zorg met gemeenten en provincies voor een betere handhaving van milieuvorschriften voor toegestane ammoniakuitstoot.</p>	<p>De staatssecretaris van IenM zegt toe de regelgeving aan te scherpen.</p>	<p>Wij vinden wel dat provincies en gemeenten en de staatssecretaris zelf de uit monitoring beschikbaar komende informatie ook daadwerkelijk in het toezicht en het beleid moeten gebruiken. Daarover missen wij toezeggingen.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p>
<p>Aan de ministers van IenM en EZ Hanteer meetmethode waarin alle relevante nieuwe inzichten en ontwikkelingen zijn verwerkt.</p>	<p>De staatssecretaris van EZ (mede namens de staatssecretaris van IenM) geeft aan de conclusie te delen en laat een review uitvoeren. De uitkomsten van deze review vormen de basis voor eventuele vervolgacties voor de ammoniak-emissiefactoren en/of ammoniak-depositiemodellen.</p>		<p>IenM - actie is afgerond¹ EZ - actie is afgerond²</p>
<p>Aan de ministers van IenM en EZ Relateer ammoniakmaatregelen aan bovenstaande meetmethode.</p>	<p>De staatssecretaris van EZ (mede namens de staatssecretaris van IenM) geeft aan de conclusie te delen en laat een review uitvoeren. De uitkomsten van deze review vormen de basis voor eventuele vervolgacties voor de ammoniak-emissiefactoren en/of ammoniak-depositiemodellen.</p>		<p>IenM - actie is afgerond³ EZ - actie is afgerond⁴</p>

¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 33 037, nr. 72 en Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 037, nr. 77.

² Zie reactie IenM.

³ Tweede Kamer, vergaderjaar 2012-2013, 33 037 nr. 72 en Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 33 037, nr. 77.

⁴ Zie reactie IenM.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van IenM en EZ</p> <p>Scherp de milieuvorschriften voor ammoniakuitstoot aan, wijzig - indien nodig - ruimtelijke doelen.</p>	<p>Per 1 januari 2013 is apparatuur verplicht die de goede werking van de luchtwasser monitort. Dit vereenvoudigt volgens de staatssecretaris van EZ (mede namens de staatssecretaris van IenM) de handhaving aanzienlijk.</p>		<p>IenM - actie is afgerond⁵</p> <p>EZ - actie is afgerond⁶</p>

⁵ Elektronische monitoring luchtwassers is sinds 1 januari 2013 verplicht. Activiteitenbesluit is te vinden op: http://wetten.overheid.nl/BWBR0022762/geldigheidsdatum_17-12-2013.

⁶ Zie reactie IenM.

<p>Aan de minister van EZ</p> <p>Zorg voor voldoende naleving dierenwelzijnsregels door sector bij horizontaal toezicht, door afspraken met private organisaties en NVWA.</p>	<p>De staatssecretaris van EZ zegt toe het ketenkwaliteitssysteem te laten beoordelen door de NVWA.</p>	<p>We zien graag dat de staatssecretaris concrete afspraken met de sector maakt over de kwaliteit van de controles door private controle-instellingen.</p>	<p>EZ - actie is in uitvoering</p>
--	---	--	------------------------------------

Opvolging aanbevelingen (peilmoment augustus 2014)

Opgave Ministerie van Infrastructuur en Milieu (IenM) en Ministerie van Economische Zaken (EZ)

Waddengebied: natuurbescherming, natuurbeheer en ruimtelijke inrichting (28 november 2013)

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
Aan de ministers van EZ en IenM Maak eerst 'pas op de plaats' en sta stil bij de vraag wat, gegeven de doorgevoerde decentralisatie en de lopende discussie over de kerntaken van de Waddenprovincies en -gemeenten, precies de resterende rijksambities voor het Waddengebied zijn en welke instrumenten vanuit het Rijk worden ingezet om deze ambities te bereiken.	De minister gaat in haar reactie aan dit punt voorbij.	<p>Wij hebben in ons nawoord ons pleidooi herhaald om voor 2015 de rijksambities en het beleidsinstrumentarium voor het gehele waddengebied mee te nemen in het overzicht met rijksambities.</p> <p>De 'pas op de plaats' die wij van de minister vragen betreft het opstellen van een actueel integraal overzicht met daarin opgenomen de rijksprogramma's, (sectorale) ambities voor de komende jaren en de lopende rijksmaatregelen in het gehele waddengebied.</p>	<p>IenM - actie is gepland op basis van besluit'</p> <p>EZ - actie is gepland op basis van besluit'</p>

¹ Brief aan de Tweede Kamer van 2 juli 2014 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 29 684, nr. 114) inzake aanbieding plan van aanpak Verbetering Beheer Waddenzee.

² Zie reactie IenM.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van EZ en lenM</p> <p>Bij deze 'pas op de plaats' hoort ook een herijking van de coördinerende verantwoordelijkheid.</p> <p>Verbeter de aansturing en coördinatie van het Waddenzebeleid. Maak expliciete afweging welke minister coördinerende verantwoordelijkheid voor de Wadden op zich neemt. Het is belangrijk dat het rijksbeleid voor het Waddengebied door de coördinerend minister voor de Wadden (nu lenM) eenduidiger wordt aangestuurd en gecoördineerd.</p> <p>Betrek in het besluit over coördinerend ministerschap niet alleen het hiervoor genoemde overzicht van rijksambities en -instrumenten (pas op de plaats), maar ook de lopende heroriëntatie en kerntakendiscussie van Waddenprovincies en -gemeenten. De coördinerende rol van de Waddenprovincies voor het Waddengebied neemt toe.</p> <p>Recente gedeeltelijke decentralisatie van het Waddenzebeleid biedt kansen op betere aansturing (natuur)beheer, monitoring en financiering, en op meer samenhang in resterende rijksambities voor het Waddengebied.</p> <p>Twee ministers (lenM en EZ) blijven verantwoordelijk voor beleid en beheer in Waddengebied. Daarmee blijft bestuurlijke organisatie op rijksniveau complex.</p>	<p>Er is sprake van een goede afstemming op Rijksniveau tussen twee ministeries. Het is belangrijk dat de relatie tussen regionale en rijksambities blijvend wordt gelegd. Het nieuwe Regiecollege Waddengebied (RCW) is voor mij het gremium waarin dit met elkaar wordt besproken. Ik wil dit nieuwe RCW een kans geven om zich de komende jaren te bewijzen, en zal hier in mijn evaluatie van de Structuurvisie Waddenzee in 2015 op terugkomen.</p>	<p>De minister gebruikt in haar reactie consequent de term 'Waddenzee'. Ons onderzoek gaat over het Waddengebied, dat een grotere oppervlakte beslaat dan de Waddenzee. Het Waddengebied omvat het Natura 2000-gebied dat op grond van internationale verplichtingen moet worden beschermd en beheerd. Dit onderscheid is van belang omdat de minister schrijft dat er sprake is van een goede afstemming van het beleid (i.e. het beleid voor de Waddenzee) op rijksniveau en dat de taak- en verantwoordelijkheidsverdeling tussen de Ministeries van lenM en EZ helder is. De minister gaat hier voorbij aan de complexere bevoegdheden en verantwoordelijkheden die een onoverzichtelijke kluwen vormen in het Waddengebied.</p>	<p>lenM - actie is gepland op basis van besluit³</p> <p>EZ - actie is gepland op basis van besluit⁴</p>

³ Brief aan de Tweede Kamer van 2 juli 2014 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2013-2014, 29 684, nr. 114) inzake aanbieding plan van aanpak Verbetering Beheer Waddenzee.

⁴ Zie reactie lenM.

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van EZ en IenM</p> <p>De volgende stap is een eenvoudiger inrichting van het beheer en de verantwoording daarover. Creëer een overzichtelijke bestuurlijke situatie in het Waddengebied zelf, waarin de verantwoordelijkheden en bevoegdheden duidelijk zijn verdeeld over de bestuurslagen en waarin controle en verantwoording efficiënt zijn geregeld, zonder dubblures in de informatieuitvraag.</p> <p>Wij doen vier suggesties voor praktische oplossingen:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rijkswaterstaat of enkele samengevoegde onderdelen van Ministerie van EZ aanwijzen als centrale natuurbeheerder; 2. natuurbeheer in handen leggen van consortium van bestaande terreinbeheerders; 3. instellen van een "regionale uitvoeringsdienst Wadden"; 4. Waddenprovincies aanwijzen als centrale natuurbeheerder. <p>Rode draad in alle opties is dat één partij de regie zou moeten voeren over het natuurbeheer. We hebben geen voorkeur voor een van de oplossingen. Ze zijn allemaal te realiseren zonder dat er veel hoeft te veranderen aan de huidige bestuurlijke constellatie.</p> <p>In het Waddengebied zijn veel beheerders actief. Zij werken niet altijd goed samen. Het gevolg hiervan is dat de afstemming en informatie-uitwisseling niet goed verlopen. De beheerraad van het Ministerie van EZ heeft hierin geen verbetering kunnen brengen.</p> <p>Doordat natuurbeheer niet in één hand ligt wordt de uitvoering van het Waddenzebeleid niet consequent en eenduidig gemonitord en geëvalueerd. Het gevolg hiervan is dat er geen goed zicht is op mate waarin rijksdoelen worden gerealiseerd.</p>	<p>De minister van IenM herkent zich in de blijvende opgave om de organisatie van het beheer op de Waddenzee te verbeteren. Met de staatssecretaris van EZ en de partijen in de Regiecollege Waddengebied (RCW) is de minister van IenM aan het verkennen hoe stapsgewijs te komen tot een slagvaardiger, efficiënter en transparanter beheer met in achtneming van de bestaande verantwoordelijkheden tussen de overheden en de terreinbeheerders. Begin 2014 verwacht ik daarvoor een plan van aanpak gereed te hebben. Daarbij zal dankbaar gebruik worden gemaakt van de door de Algemene Rekenkamer geschetste opties.</p> <p>Het streven naar verdere vereenvoudiging en vermindering van de bureaucratie heeft mijn volle steun, ik verwijs daarvoor naar de bedoelingen van de Omgevingswet en de instelling van Regionale Uitvoeringsdiensten. Aan meer transparantie van de vergunningverlening wordt al gewerkt, mede op verzoek van de Tweede Kamer.</p> <p>Het nieuwe RCW is nu doende met het opstellen van een beheeragenda, die ook input zal opleveren voor de Beheerraad die verantwoordelijk is voor de uitvoering daarvan. Alle bij beheer betrokken partijen zijn vertegenwoordigd in de Beheerraad.</p>	<p>Wij constateren dat de minister van IenM, samen met de staatssecretaris van EZ, prioriteit wil geven aan het verbeteren van het beheer in het Waddengebied zodat verdere stappen gezet kunnen worden naar natuurherstel en duurzaam economische gebruik van de Waddenzee. In de brief aan de Tweede Kamer van 14 april 2014 "verzoek om plan van aanpak verbetering beheer Waddenzee begin 2014 naar de Kamer te sturen" met kenmerk IENM/BSK-2014/50172, meldt de minister van IenM dat zij (samen met de staatssecretaris van EZ) voor de zomer van 2014 met een plan van aanpak zal komen voor de optimalisatie van het beheer op basis van het advies van het RCW en de Beheerraad.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van EZ en IenM</p> <p>Samen met een eenvormiger inrichting van het beheer en de verantwoording daarover vragen we aandacht voor een verbetering van de monitoring van het beleid. Net als het beheer in het Waddengebied is ook de monitoring versnipperd en onvolledig.</p> <p>Natuurkwaliteit in het Waddengebied is sinds de jaren tachtig gelijk gebleven. Daarmee is een deel van hoofddoelstelling voor het Waddengebied (duurzame bescherming natuurgebied) bereikt. Maar het tweede deel van de hoofddoelstelling (ontwikkeling natuurgebied) is niet bereikt.</p> <p>Behoud van unieke open landschap, eveneens rijksdoel, staat onder druk door plaatsing windturbines en energiecentrales.</p>	<p>Zowel in het kader van het Waddenfonds, de Kaderrichtlijn Water, het N2000-beheerplan, en het Programma naar een Rijke Waddenzee wordt door veel partijen gewerkt aan projecten gericht op de ontwikkeling en verbetering van de natuur van de Waddenzee. Voorbeelden daarvan zijn het herstel van de natuurlijke functies van kwelders en het herstel van zeegrasvelden en mosselbanken. De verduurzaming van de visserij op de Waddenzee speelt hierin een belangrijke rol. Ook met het Convenant Transitie Mosselsector en Natuurherstel Waddenzee zijn belangrijke stappen gezet in het natuurherstel.</p> <p>De doelstelling voor het open landschap is relatief nieuw en voor het eerst opgenomen in de Structuurvisie Waddenzee van 2007. Het beleid van het rijk is wel degelijk gericht op bescherming van dit open landschap. De genoemde voorbeelden geven de spanning weer tussen verschillende doelen waarover van geval tot geval een goede afweging moet worden gemaakt, zo nodig inclusief een rechterlijke toetsing.</p>	<p>Uit ons onderzoek blijkt dat de natuur in het Waddengebied weliswaar niet achteruitgaat, maar dat zij ook niet vooruit gaat. De minister geeft aan dat er de afgelopen jaren diverse projecten zijn gestart gericht op ontwikkeling en verbetering van de natuur in het Waddengebied. Ze merkt hierbij op dat de eerste resultaten van deze projecten positief zijn, maar dat de echte bijdrage aan het herstel van het Waddengebied pas op lange termijn is vast te stellen.</p> <p>Wij vragen de minister om de bestaande onderzoeks- en meetprogramma's in het Waddengebied samen te brengen, openbaar te maken en op elkaar af te stemmen, zodat alle betrokken partijen op gelijke en transparante wijze inzicht krijgen in de resultaten van het beleid ('open data'). Eenieder kan dan zelf vaststellen of de ingezette instrumenten daadwerkelijk leiden tot een verbetering van de natuur in het Waddengebied.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p>

Aanbeveling uit onderzoek van de Algemene Rekenkamer	Toezegging van bewindspersoon	Nawoord van Algemene Rekenkamer	Stand van zaken op aanbeveling
<p>Aan de ministers van EZ en IenM</p> <p>Zorg voor een duidelijke aansluiting tussen de beschikbare geldstromen en de doelen van het Waddenzeebeleid.</p> <p>Geld uit het Waddenfonds is niet ingezet in samenhang met rijksbeleid. Het gevolg hiervan is dat er een scala van uiteenlopende projecten is gefinancierd. Door het ontbreken van evaluatie zijn de bereikte effecten onbekend. Van de miljoenen die in 2007-2011 bestemd waren voor Waddengebied is maar klein deel direct ten goede gekomen aan de natuur. Met gerichtere inzet had wellicht meer kunnen worden bereikt.</p>	<p>Het Investeringsplan en Uitvoeringsplan Waddenfonds hebben richting gegeven aan de uitgaven van het Waddenfonds. De provincies zetten nu in op een programmatische aanpak van het Waddenfonds. De Rekenkamer stelt dat 'slechts' € 20 miljoen uit het Waddenfonds is uitgegeven aan natuurprojecten in de onderzochte periode. De totale verplichtingen voor deze projecten bedragen echter veel meer, namelijk € 62,5 miljoen.</p>	<p>De minister zegt dat er in de onderzochte periode weliswaar slechts € 20 miljoen uit het Waddenfonds is uitgegeven aan natuurprojecten, maar dat de totale verplichtingen op dit terrein veel meer bedragen, namelijk € 62,5 miljoen. Wij wijzen er in dit verband op dat de Algemene Rekenkamer altijd kijkt naar gerealiseerde uitgaven en niet naar ingeboekte verplichtingen. Het is immers nog niet zeker of zulke bedragen daadwerkelijk worden uitgegeven aan de beoogde projecten. Zeker bij Waddenfondsprojecten is dit geen uitgemaakte zaak, aangezien een aantal al behoorlijke vertraging heeft opgelopen en waarschijnlijk vroegtijdig zal worden beëindigd.</p>	<p>IenM - actie is in uitvoering</p> <p>EZ - actie is in uitvoering</p>